

UNIVERZA V LJUBLANI  
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA  
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Vesna KUNŠIČ

**STANJE KMETIJSTVA IN TRŽENJE KMETIJSKIH  
PROIZVODOV V OBČINI KRANJSKA GORA**

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2007

UNIVERZA V LJUBLANI  
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA  
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Vesna KUNŠIČ

**STANJE KMETIJSTVA IN TRŽENJE KMETIJSKIH PROIZVODOV  
V OBČINI KRANJSKA GORA**

DIPLOMSKO DELO  
Visokošolski strokovni študij

**STATE OF AGRICULTURE AND AGRICULTURAL MARKETING IN THE  
COMMUNITY OF KRANJSKA GORA**

GRADUATION THESIS  
Higher professional studies

Ljubljana, 2007

S tem diplomskim delom zaključujem visokošolski strokovni študij kmetijstva – agronomije, smer hortikultura. Opravljeno je bilo na Biotehniški fakulteti, Oddelku za agronomijo na Katedri za agrarno ekonomiko.

Študijska komisija Oddelka za agronomijo je za mentorico diplomske naloge imenovala prof. dr. Katjo Vadnal.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Ivan KREFT  
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: prof. dr. Katja VADNAL  
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: doc. dr. Majda ČERNIČ - ISTENIČ  
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Delo je rezultat lastnega raziskovalnega dela. Podpisana se strinjam z objavo moje diplomske naloge v polnem besedilu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddala v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Vesna Kunšič

## KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

- ŠD Vs  
DK UDK 631.115.11:631.1.016(497.4 Kranjska Gora)(043.2)  
KG kmetijstvo/kmetije/socio-ekonomska struktura/proizvodne zmogljivosti/trženje/dopolnilne dejavnosti/Razvojna zadruga Dovje/razvoj kmetijstva  
KK AGRIS E14/E40/E51/E80  
AV KUNŠIČ, Vesna  
SA VADNAL, Katja (mentor)  
KZ SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101  
ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo  
LI 2007  
IN STANJE KMETIJSTVA IN TRŽENJE KMETIJSKIH PROIZVODOV V OBČINI KRANJSKA GORA  
TD Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)  
OP IX, 37, [14] str., 41 pregl., 5 sl., 2 pril., 20 vir.  
IJ sl  
JI sl/en  
AI Diplomatska naloga obravnava kmetije na območju Občine Kranjska Gora. Zanimale so nas predvsem socio-ekonomske značilnosti, proizvodne zmogljivosti, trženje in razvojni načrti kmetij. Anketiranih je bilo 50 kmetij. Največ, 68 % je dopolnilnih, mešanih je 14 %, ostarelih 12 % in le 4 % čistih kmetij. 46 % kmetij obdeluje med 5 ha in 10 ha kmetijskih zemljišč. Kmetije so usmerjene v živinorejo, glavna panoga je govedoreja. Z dopolnilno dejavnostjo se ukvarja 28 % kmetij. Z Razvojno zadrugo Dovje jih sodeluje samo 22 %. Blagovno znamko »Moje naravno iz doline« pozna 28 % kmetij. Pomanjkanje delovne sile in redna zaposlitev sta najpogostejša razloga za neukvarjanje z dopolnilnimi dejavnostmi. Ta dva razloga je navedlo 55 % vseh anketiranih kmetij. Možnosti za razvoj kmečkega turizma na tem območju vidi 76 % kmetij. V enakem obsegu namerava kmetovati 72 % kmetij. Najpogosteje, 56 % vseh anketiranih kmetij, bo na kmetijah vlagalo v adaptacijo hiš in ureditev stanovanj. Kar 60 % jih ima znanega naslednika. Starostna struktura kmečkih družin je zelo slaba.

## KEY WORDS DOKUMENTATION

DN Vs  
DC UDC 631.115.11:631.1.016(497.4 Kranjska Gora)(043.2)  
CX agriculture/ family farms/socio – economic structure/production capacities/  
marketing/ supplementary activities /development  
CC AGRIS E14/E40/E51/E80  
AU KUNŠIČ, Vesna  
AA VADNAL, Katja (supervisor)  
PP SI – 1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101  
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy  
PY 2007  
TI STATE OF AGRICULTURE AND AGRICULTURAL MARKETING IN THE  
COMMUNITY OF KRANJSKA GORA  
DT Graduation Thesis (Higher Professional Studies)  
NO IX, 37, [14] p., 41 tab, 5 fig., 2 ann., 20 ref.  
LA sl  
AL sl/en  
AB Graduation thesis describes the farms in the Community of Kranjska Gora. Socio-economic performance, production capacities, marketing, as well as the development ambitions were in the center of our interest. Survey was carried out on 50 farms. The majority of them, 68 %, are supplementary farms, 14 % are part-time farms, 12 % are farms with aged farmers, and only 4 % of all are full-time farms. The size of agricultural land of 46 % of all surveyed farms is from 5 ha up to 10 ha. In the production structure animal husbandry dominates, while a cattle breeding is the main line of production. Supplementary on-farm activity is carried out by 28 % of the surveyed farms. Only 22 % of all surveyed farms cooperate with Razvojna zadruga Dovje. 28 % of the surveyed farms know brand “Moje naravno iz doline”. Lack of manpower and regular off-farm employment are the most important reasons, why the farms are not dealing with supplementary on-farm activity, as 55 % of all the farms indicated these two reasons. That there are good potentials for the development of tourism is the opinion of 76 % of the surveyed farms. As to farming prospects, 72 % of the farms have intention to keep agricultural production on the same level. Adaptation of housing is the main investment orientation on 56 % of the farms. The successor is known on 60 % of the surveyed farms. Age structure of the farm families is quite poor.

## KAZALO VSEBINE

Ključna dokumentacija	III
Key word documentation	IV
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VII
Kazalo slik	IX
<b>1 UVOD</b>	<b>1</b>
1.1 POVOD ZA RAZISKAVO	1
1.2 CILJ	2
<b>2 PREGLED LITERATURE</b>	<b>3</b>
2.1 SPLOŠNI PODATKI O OBMOČJU OBČINE KRANJSKA GORA	3
2.2 OPIS OBMOČJA, DEMOGRAFSKIH IN GOSPODARSKIH ZNAČILNOSTI OBČINE KRANJSKA GORA	3
<b>2.2.1 Geografske značilnosti</b>	3
<b>2.2.2 Podnebje</b>	4
<b>2.2.3 Prometna lokacija in infrastrukturne danosti</b>	5
<b>2.2.4 Demografske značilnosti</b>	5
<b>2.2.5 Gospodarska struktura območja</b>	6
<b>2.2.6 Tla in pedosekvence</b>	7
<b>2.2.7 Kmetijska sestava</b>	8
<b>2.2.8 Program CRPOV v KS Dovje Mojstrana</b>	10
<b>3 METODE DELA</b>	<b>19</b>
3.1 IZBOR ANKETIRANIH KMETIJ	19
3.2 ANKETNI VPRAŠALNIK	19
3.3 OPREDELITEV IZVEDENIH KAZALCEV	19
3.4 ŠTEVILO GVŽ	20
<b>4 REZULTATI</b>	<b>21</b>
4.1 SOCIALNO-EKONOMSKE ZNAČILNOSTI KMETIJ	21
4.2 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI	21

4.3 PROIZVODNE ZMOGLJIVOSTI	23
4.4 INVESTICIJE NA KMETIJAH	27
4.5 GOZD IN PORABA LESA	28
4.6 RAZLOGI, KI OVIRAJO USPEŠNO KMETOVANJE	28
4.7 RAZVOJNI NAČRTI NA KMETIJAH	29
4.8 DOPOLNILNE DEJAVNOSTI	29
4.9 SODELOVANJE Z RAZVOJNO ZADRUGO DOVJE	30
4.10 UKREPI ZA POSPEŠEVANJE RAZVOJA KMETIJSTVA	31
<b>5 RAZPRAVA IN SKLEPI</b>	<b>32</b>
5.1 RAZPRAVA	32
5.2 SKLEPI	33
<b>6 POVZETEK</b>	<b>34</b>
<b>7 VIRI</b>	<b>36</b>
<b>ZAHVALA</b>	
<b>PRILOGE</b>	<b>39</b>

## KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Povzetki klimatoloških analiz za postajo Rateče, za obdobje 1991-2000	4
Preglednica 2: Povzetki klimatoloških analiz za postajo Rateče, za obdobje 1991-2000	5
Preglednica 3: Izobrazbena struktura prebivalstva občine Kranjska Gora	6
Preglednica 4: Delovno aktivno prebivalstvo	6
Preglednica 5: Struktura zaposlenih po dejavnostih v občini Kranjska Gora	6
Preglednica 6: Struktura in število subjektov po dejavnosti v občini Kranjska Gora	6
Preglednica 7: Struktura in število subjektov po dejavnosti v občini Kranjska Gora	7
Preglednica 8: Število in velikost družinskih kmetij	8
Preglednica 9: Zemljišča v uporabi družinskih kmetij	9
Preglednica 10: Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč, ha	9
Preglednica 11: Raba njiv, ha	9
Preglednica 12: Družinske kmetije po številu govedi, prašičev in krav molznic	10
Preglednica 13: Število samozaposlenih oseb – kmetov	10
Preglednica 14: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah	10
Preglednica 15: Gospodarji na družinskih kmetijah po kmetijski izobrazbi	10
Preglednica 16: Anketirane kmetije po socio-ekonomskem tipu, Kranjska Gora, 2006	21
Preglednica 17: Anketirane kmetije po številu družinskih članov, Kranjska Gora, 2006	21
Preglednica 18: Člani gospodinjstev na anketiranih kmetijah po starosti, Kranjska Gora, 2006	21
Preglednica 19: Anketirane kmetije po starosti gospodarja; Kranjska Gora, 2006	21
Preglednica 20: Anketirane kmetije po nasledstvu, Kranjska Gora, 2006	22
Preglednica 21: Člani gospodinjstev na anketiranih kmetijah po zaposlitvi, Kranjska Gora, 2006	22
Preglednica 22: Anketirane kmetije po opremljenosti s trajnimi potrošnimi dobrinami, Kranjska Gora, 2006	23
Preglednica 23: Anketirane kmetije po stanju stanovanjskih hiš, Kranjska Gora, 2006	23
Preglednica 24: Anketirane kmetije po bilanci denarja za vsakodnevne potrebe, Kranjska Gora, 2006	23
Preglednica 25: Anketirane kmetije po velikosti zemljišča v lasti in zakupu, Kranjska Gora, 2006	23
Preglednica 26: Anketirane kmetije po velikosti zemljišča v zakupu, Kranjska Gora, 2006	24



Preglednica 27: Anketirane kmetije, obdelava kmetijskih zemljišč, Kranjska Gora, 2006	24
Preglednica 28: Anketirane kmetije, ki želijo kupiti kmetijska zemljišča, Kranjska Gora, 2006	24
Preglednica 29: Število obdelovalnih parcel na anketiranih kmetijah, Kranjska Gora, 2006	25
Preglednica 30: Anketirane kmetije po kmetijskih strojih v lasti, Kranjska Gora, 2006	25
Preglednica 31: Anketirane kmetije po kmetijskih strojih v lasti, Kranjska Gora, 2006 (nadaljevanje)	26
Preglednica 32: Anketirane kmetije po kmetijskih strojih v solastništvu, Kranjska Gora, 2006	26
Preglednica 33: Anketirane kmetije po oceni velikosti hleva, Kranjska Gora, 2006	27
Preglednica 34: Anketirane kmetije po urejenosti hleva, Kranjska Gora, 2006	27
Preglednica 35: Anketirane kmetije po namenu investicij na kmetiji, Kranjska Gora, 2006	27
Preglednica 36: Anketirane kmetije po velikosti gozdne posesti, Kranjska Gora, 2006	28
Preglednica 37: Anketirane kmetije po izkoriščanju gozdne posesti, Kranjska Gora, 2006	28
Preglednica 38: Anketirane kmetije po razlogih za manj uspešno kmetovanje, Kranjska Gora, 2006	28
Preglednica 39: Anketirane kmetije po načrtih glede kmetovanja v prihodnosti, Kranjska Gora, 2006	29
Preglednica 40: Anketirane kmetije, ki se ne ukvarjajo z dopolnilnimi dejavnostmi, po razlogih za to, Kranjska Gora, 2006	30
Preglednica 41: Anketirane kmetije po ukrepih, ki so potrebni za hitrejši razvoj kmetijstva na območju občine Kranjska Gora, 2006	31

## KAZALO SLIK

Slika 1: Obnovljena hiša Pr' Katr'	12
Slika 2: Pogled v 200 let staro izbo	13
Slika 3: Utrinki s prireditiv	13
Slika 4: Pogled k dobrotam ter izdelkom domače obrti naše "Katre"	13
Slika 5: Blagovna znamka MOJE NARAVNO IZ DOLINE	18

## 1 UVOD

Čeprav kmetijstvo po statističnih podatkih ne predstavlja pomembne gospodarske panoge, kaže pogled na preteklost in sedanost povsem drugačno sliko. Kmetijstvo je vedno imelo pomembno vlogo pri ohranjanju socialnega ravnotežja, poseljenosti odročnih področij, s svojim delovanjem pa je oblikovalo kulturno krajino. Kmetijstvo je tesno povezano s podeželskim prostorom in oba sta bila dolga leta sinonim drug za drugega.

Danes na podeželski prostor gledamo širše in z mnogo drugih, novih vidikov. Podeželski prostor ni samo mesto kmetovanja, temveč tudi bivališče, prostor za oddih, prostor za družabna, kulturna srečanja in izlete v neokrnjeno naravo. Kljub temu bo kmetijstvo poleg gozdarstva tudi v prihodnje nosilec razvoja podeželskega prostora, ki ne bo samo opravljalo funkcijo pridelave hrane, temveč bo odločilno vplivalo na način življenja, ruralno ekonomijo ter imelo tudi v prihodnje neprecenljiv pomen za izgled in ohranjanje kulturne krajine.

Kmetijstvo doživlja precejšnje strukturne spremembe. Nekateri kmetje se širijo, povečujejo pridelavo in prirejo. Drugi kmetovanje opuščajo ali pa se preusmerjajo na sodobno samooskrbno naravnano proizvodnjo. Povojna generacija kmetov, ki je bila dolga leta steber kmetijske pridelave, se počasi umika. Mlajša generacija ni več pripravljena kmetovati na enak način kot njihovi predniki in se odloča za spremembe.

Z manjšanjem števila kmečkega prebivalstva in poslabšanjem demografske strukture se je zmanjšala agrarna funkcija podeželskih naselij. Hkrati postaja vse bolj očitno, da kmetijstvo in gozdarstvo nista več edini dejavnosti, ki na podeželju ustvarjata dohodek, temveč postajata dopolnilni dejavnosti zaposlitvam izven primarnih dejavnosti. Žal gre pri tem predvsem za zmanjšanje obsega agrarne dejavnosti, ne pa za njihovo kvalitativno spreminjanje. Posledica tega so opuščena zemljišča in neizkoriščeni lokalni potenciali, spreminjajo pa se tudi podeželska naselja, ki postajajo ekonomsko neodvisna od bližnje okolice in pripadajočega zemljišča.

Eden največjih agrarno-političnih problemov je tudi neugodna velikostna struktura oziroma nadpovprečna razdrobljenost posesti in zemljišč. Posledice neugodne velikostne strukture se kažejo tudi v socio-ekonomski in proizvodnji strukturi. Prevladujejo dopolnilne kmetije, saj so gospodarstva premajhna, da bi zagotovila primeren dohodek samo iz kmetijske dejavnosti. Majhne kmetije zaradi neugodnih naravnih razmer večinoma iščejo dohodek v delavno intenzivnih proizvodnih usmeritvah: prireji mleka.

### 1.1 POVOD ZA RAZISKAVO

Občina Kranjska Gora obsega 256 km<sup>2</sup> zemljišč, od tega je 172 km<sup>2</sup> kmetijskih zemljišč in 80,8 km<sup>2</sup> nerodovitnega. Kmetijska zemljišča po katastru obsegajo 145 km<sup>2</sup> gozda, 2,2 km<sup>2</sup> njiv, 0,3 km<sup>2</sup> sadovnjakov, 13,2 km<sup>2</sup> travnikov in 11,3 km<sup>2</sup> pašnikov (Razvojni program ..., 2004).

Območje občine Kranjska Gora je v večji meri hribovito, kar omejuje kmetijstvo na tem območju. S tem povezane težave so razdrobljenost zemljišč, majhnost le-teh, večkrat veliki nagibi obdelovalnih zemljišč, slaba dostopnost, prepoved vožnje na regionalni cesti. Vsi ti elementi otežujejo ekonomično kmetijsko pridelavo.

Po podatkih Popisa kmetijskih gospodarstev (Popis kmetijskih..., 2002) je bilo leta 2000 na območju občine Kranjska Gora 190 družinskih kmetij, ki so imele v lasti 1.442,6 ha zemlje. To predstavlja 3,8 % družinskih kmetij na Gorenjskem (4,6 % kmetijskih zemljišč) oziroma 0,2 % kmetij v Sloveniji (0,3 % kmetijskih zemljišč).

Število kmetij, ki imajo več kot 10 ha kmetijskih zemljišč v uporabi (v nadaljevanju: KZU), je na območju občine Kranjska Gora 61, vendar nobena od njih ne presega 30 ha. Povprečna velikost družinskih kmetij glede na obseg KZU v občini znaša 7,0 ha, kar presega povprečno velikost kmetij v statistični regiji Gorenjska (5,82 ha) in v Sloveniji (4,80 ha) (Popis kmetijskih ..., 2002).

Občina Kranjska Gora daje velik poudarek na ohranjanju in razvoju kmetijstva. V preteklih letih je bilo izvedenih že kar nekaj nalog. Leta 1997 je izvedla uvajalni program CRPOV. Leta 1998 je bila ustanovljena in registrirana Razvojna zadruga Dovje. Leta 2001 je Občina v sodelovanju Razvojne zadruge Dovje dokončala prenovo objekta vključno z ureditvijo osrednjega trga, kjer se je pričela prodaja kmetijskih izdelkov v specializirani trgovini Pr' Katr. Na območju občine Kranjska Gora se je razvila tudi kolektivna blagovna znamka »Moje naravno iz doline«. Vse to pomeni, da je interes občine za kakovosten razvoj kmetijstva na njenem območju velik. Vprašanje pa je, ali je ta interes ustrezno podprt z razvojnimi ambicijami kmetov.

## 1.2 CILJ

Cilj diplomske naloge je analiza stanja na področju razvoja kmetijstva in podeželja v občini Kranjska Gora in predlog ukrepov za nadaljnji razvoj in pomoč kmetom pri ohranjanju kmetij, kar posledično pomeni ohranjanje kulturne krajine, kar je za turistično območje, kot je Kranjska Gora, zelo pomembno.

## 2 PREGLED LITERATURE

### 2.1 SPLOŠNI PODATKI O OBMOČJU OBČINE KRANJSKA GORA

Turizem je izredno pomembna gospodarska panoga območja občine Kranjska Gora. Je dejavnost, ki ima dolgoletno tradicijo in je zelo pomemben dejavnik gospodarskega razvoja občine. Razvoj turistične dejavnosti ima tudi močne multiplikacijske vplive na ostale gospodarske dejavnosti, sociološki razvoj, prostorski razvoj, ohranjanje naravne in kulturne dediščine, kmetijstvo. Na območju občine Kranjska Gora živi 5.247 prebivalcev, v gostinstvu je neposredno registriranih 26 % poslovnih subjektov, ki zaposlujejo kar 59 % aktivnega prebivalstva občine Kranjska Gora. Delež vseh poslovnih subjektov, ki so neposredno ali posredno povezani s turistično dejavnostjo, je še bistveno višji. (Strategija ..., 2005).

Območje občine Kranjske Gore je na podlagi izpolnjevanja pogojev pridobilo status zaokroženega turističnega območja oziroma destinacije (št. 017-30/98-1) (cit. po Vilman, 2006). Razvoj turizma v turistični destinaciji Kranjska Gora je v preteklih letih potekal stihijsko, odzival se je na priložnosti in trende na turističnem trgu, ni pa bilo načrtnega razvoja in opredeljene skupne vizije in ciljev turizma turistične destinacije Kranjska Gora (Strategija ..., 2005).

### 2.2 OPIS OBMOČJA, DEMOGRAFSKIH IN GOSPODARSKIH ZNAČILNOSTI OBČINE KRANJSKA GORA

#### 2.2.1 Geografske značilnosti

Občina Kranjska Gora je geografsko zaokroženo območje Zgornjesavske doline in po upravno politični ureditvi sovпада z njenimi mejami. Zgornjesavska dolina (tudi Dolina ali Gornjesavska dolina) leži na skrajnem severozahodu Slovenije, tik ob tromeji z Avstrijo in Italijo. Na severu jo omejuje obod Karavank in na jugu Julijske Alpe, proti vzhodu poteka meja pod Jesenicami, kjer se Zgornjesavska dolina odpira v Radovljiško kotlino, na zahodu pa po razvodju med porečjem Save in Zilje, zahodno od Rateč. Območje zajema 256,3 km<sup>2</sup>, kar predstavlja 1,3 % ozemlja Slovenije. Del območja se nahaja v zavarovanem območju Triglavskega narodnega parka (TNP). Območje je reliefno zelo razgibano. Iz Zgornjesavske doline segajo v Julijske Alpe gorske doline, ki so jih izoblikovali ledeniki in jim dali značilne koritaste oblike (Strategija ..., 2005).

Povprečna nadmorska višina občine je 1304 m. Najvišja točka je Triglav (2864 m), najnižja nadmorska višina je 650 m<sup>2</sup> na Hrušici. V dolinah se nahaja večina naselij občine Kranjska Gora. Občina šteje 10 naselij in 4 krajevne skupnosti:

naselja v občini Kranjska Gora: Belca;  
Dovje;  
Gozd Martuljek;  
Kranjska Gora;  
Log;

Mojstrana;  
Podkoren;  
Rateče;  
Srednji Vrh;  
Zgornja Radovna.

krajevne skupnosti v občini Kranjska Gora: Dovje - Mojstrana;  
Kranjska Gora;  
»Rute« - Gozd Martuljek;  
Rateče - Planica.

## 2.2.2 Podnebje

Podnebje zgornjesavskega območja spada v alpski podnebni pas, ki je značilen po dolgih in snežnih zimah, ter kratkih, zmerno toplih poletjih, pogostih vzhodnih vetrovih in obilnih padavinah. Območje od Mojstrane navzgor pa je še pod vplivom specifičnih podnebnih razmer, ki zaostrojuje gorski značaj podnebja, kar je posledica nadmorske višine med 750 m in 850 m. Zima je običajno dolga 4 do 5 mesecev, povprečno število snežnih dni je dobre štiri mesece. Povprečna najnižja dnevna temperatura v mesecu januarju je  $-8\text{ }^{\circ}\text{C}$ , čez dan pa se ozračje segreje nad  $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ . V najtoplejšem mesecu v letu je povprečna jutranja temperatura  $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ , podnevi pa se običajno ogreje na  $23\text{ }^{\circ}\text{C}$ .

Mikroklimatske razmere se po dolini navzgor od vasi do vasi že močno razlikujejo, posebno v zimskih mesecih, kar se kaže v debelini snežne odeje, ki raste z vsakim višinskim metrom navzgor. Prav tako so pozimi velike razlike med osojnimi in prisojnimi pobočji, ki dolino omejujejo. Prisojna pobočja so tako v zimskem času primerna za izlete in sprehode, ker ponujajo zaželeno sončno obsevanje, osojna pobočja pa varujejo in ohranjajo snežno odejo za smučanje (Meteorološki ..., 2003).

Nadmorska višina nad 800 m zagotavlja, da poletna vročina in sopara do Kranjske Gore ne sežeta, čeprav se izjemoma tudi zgodi, da se živo srebro povzpne nad  $30\text{ }^{\circ}\text{C}$ . V lepih poletnih dneh se razvijejo pobočni in dolinski vetrovi, ki omilijo vročino.

**Preglednica 1: Povzetki klimatoloških analiz za postajo Rateče, za obdobje 1991-2000 (Strategija ..., 2005).**

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	LETO
Povp. temp. ( $^{\circ}\text{C}$ )	-3,3	-1,7	2,2	6,0	11,4	14,8	16,7	16,5	11,7	6,7	1,7	-3,0	6,7
Povp. najvišja temp. ( $^{\circ}\text{C}$ )	2,1	5,4	9,0	12,5	17,8	21,1	23,3	23,8	18,4	12,7	6,3	1,4	12,8
Povp. najnižja temp. ( $^{\circ}\text{C}$ )	-7,2	-7,0	-2,9	0,6	5,2	8,7	10,4	10,8	6,9	2,7	-1,6	-6,4	1,7
Absolutno najvišja temp. ( $^{\circ}\text{C}$ )	9,8	17,8	21,3	23,2	28,8	30,2	31,6	33,2	26,0	23,0	19,3	11,5	33,2
Absolutno najnižja temp. ( $^{\circ}\text{C}$ )	-20,4	-20,4	-17,4	-9,2	-2,4	0,4	1,8	-0,5	-4,4	-12,3	-13,2	-20,8	-20,8
Št. dni z najnižjo temp. $\leq 0\text{ }^{\circ}\text{C}$	29,0	27,1	23,7	11,8	1,4	0,0	0,0	0,1	1,0	8,6	18,1	28,0	148,8
Št. dni z najvišjo temp. $\geq 25\text{ }^{\circ}\text{C}$	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	6,9	11,5	12,8	0,6	0,0	0,0	0,0	32,9
Povp. pritisk vodne pare (hPa)	4,3	4,2	5,3	6,8	9,8	12,4	13,9	14,0	11,2	8,5	6,4	4,6	8,5

**Preglednica 2: Povzetki klimatoloških analiz za postajo Rateče, za obdobje 1991-2000 (Strategija ..., 2005) (nadaljevanje)**

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	LETO
Povp. relativna vlaga ob 7. uri (%)	91,5	90,4	90,8	92,7	92,5	91,4	92,6	94,1	95,3	94,8	94,0	92,6	92,8
Povp. relativna vlaga ob 14. uri (%)	70,4	53,6	52,4	51,9	52,7	52,9	50,9	51,0	58,1	64,7	74,7	79,0	59,2
Povp. trajanje sonč. obsevanja (ure)	94,5	146,2	168,3	169,8	197,7	206,0	241,0	238,3	188,4	132,8	75,1	59,7	1917,7
št. jasnih dni (oblačnost<2/10)	8,8	9,3	5,9	3,8	3,1	3,8	4,5	6,9	4,3	4,9	4,4	6,5	66,2
Št. oblačnih dni (oblačnost>8/10)	8,9	4,8	8,2	10,5	8,4	8,8	6,0	5,1	7,7	12,0	13,3	11,4	105,1
Višina padavin (mm)	42,6	42,9	61,2	102,6	107,0	145,5	151,9	129,0	157,7	223,9	193,6	90,8	1448,7
Št. dni s snežno odejo ob 7. uri	31,0	26,8	18,5	6,3	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	9,6	26,9	121,2
Št. dni s padavinami >=1mm	5,7	3,9	6,1	10,1	11,3	12,4	11,6	11,4	10,0	11,0	10,6	8,4	112,5
Št. dni z nevihto in grmenjem	0,3	0,3	0,7	1,4	5,3	6,9	7,9	8,0	3,9	2,8	2,0	0,3	39,8
Št. dni z meglo	4,2	1,2	2,0	1,4	1,7	0,9	1,2	3,1	7,7	5,4	4,2	5,6	38,6

### 2.2.3 Prometna lokacija in infrastrukturne danosti

Občina Kranjske Gore je prometno lahko dostopna. Skozi dolino vodi regionalna cesta. Iz osrednjega dela Slovenije je dostopna iz smeri Kranj – Jesenice – Kranjska Gora, iz severnih in zahodnih regij pa preko prehoda Karavanke, Vršič in Predil. Na zahodu je najbližja avtocesta pri 15 km oddaljenem Trbižu (ITA), na severu pri 15 km oddaljenem Beljaku (A) in na vzhodu tik ob meji območja poteka jeseniška avtocesta. Oddaljenost do treh železniških postaj (Jesenice, Beljak, Trbiž) je 20 km. Od najbližjega letališča (Ljubljana - Brnik) je Kranjska Gora oddaljena 75 km, od letališča v avstrijskem Celovcu pa 95 km.

### 2.2.4 Demografske značilnosti

Občina Kranjska Gora šteje 5.247 prebivalcev, kar predstavlja 0,3 % prebivalstva Slovenije. Struktura prebivalstva po spolu kaže na skoraj enakomerno porazdelitev med spoloma, 49 % je moških in 51 % žensk. Povprečna gostota prebivalstva znaša 21 prebivalcev na km<sup>2</sup>, kar je močno pod slovenskim povprečjem (98 prebivalcev na km<sup>2</sup>). Indeks staranja prebivalstva, ki je razmerje med številom prebivalstva starejšega od 65 let, in številom prebivalstva, mlajšega od 14 let, znaša 128,1 in je močno nad slovenskim povprečjem (96,4), kar kaže na zelo visok delež starejše populacije v občini (Popis prebivalstva..., 2002)

Izobrazbena struktura kaže, da ima večina prebivalstva srednje šolsko izobrazbo, delež zaposlenih z višjo in visoko izobrazbo je primerljiv s slovenskim povprečjem.

**Preglednica 3: Izobrazbena struktura prebivalstva občine Kranjska Gora (Popis prebivalstva..., 2002)**

SKUPAJ	IZOBRAZBA							
	Brez izobrazbe	Nepopolna osnovna	Osnovna	Srednja		Višja	Visoka	
				Nižja in srednja poklicna	Strokovna in splošna		Do-diplomska	Po-diplomska
4548	43	175	898	1368	1481	264	278	41
100,0 %	0,9 %	3,8 %	19,7 %	30,1 %	32,6 %	5,8 %	6,1 %	0,9 %

Po statističnih podatkih za mesec avgust 2004 je bila registrirana stopnja brezposelnosti za občino Kranjska Gora 8,2 %, stopnja zaposlenosti pa 54,4 %. Največ delovno aktivnega prebivalstva je zaposlenih v podjetjih, družbah in organizacijah 78 %, samozaposlenih oseb je 10 %, 12 % pa je zaposlenih pri samozaposlenih osebah. (Strategija ..., 2005).

**Preglednica 4: Delovno aktivno prebivalstvo (Popis prebivalstva..., 2002)**

Območje	Delavno aktivno prebivalstvo	Zaposlene osebe		Samozaposlene osebe			
		Skupaj	V podjetjih, družbah in organizacijah	Skupaj	Samostojni podjetniki, posamezniki	Osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost	Kmetje
SLOVENIJA	781.354	702.440	636.406	78.914	42.947	6.551	29.416
Gorenjska	70.539	64.818	59.341	5.721	3.875	445	1.401
Kranjska Gora	1.310	1.175	1.018	135	107	9	19

**Preglednica 5: Struktura zaposlenih po dejavnostih v občini Kranjska Gora (Vilman, 2006)**

Dejavnost	Struktura zaposlenih v %
Gostinstvo	59
Predelovalne dejavnosti	14
Trgovina, popravila motornih vozil	8
Promet in zveze	7
Gradbeništvo	4
Oskrba z elektriko, plinom, vodo	1
Drugo	7
SKUPAJ	100

## 2.2.5 Gospodarska struktura območja

V strukturi gospodarstva ima turistična dejavnost velik pomen. Standardna klasifikacija dejavnosti, ki evidentira in poimenuje turistično dejavnost pod »gostinstvo«, kaže, da je s področja »gostinstva« dobra četrtina poslovnih subjektov, ki kot že navedeno zaposlujejo 59 % aktivnega prebivalstva. Kmetijstvo, lov in gozdarstvo predstavlja 1,9 % aktivnega prebivalstva.

**Preglednica 6: Struktura in število subjektov po dejavnosti v občini Kranjska Gora, 2002 (Strategija ..., 2005).**

Dejavnost	Število	Delež, %
Gostinstvo	107	25,8 %
Druge javne, skupne in os. storitve	106	25,6 %
Trgovina, popravila motornih vozil	47	11,4 %
Predelovalne dejavnosti	37	8,9 %
Gradbeništvo	30	7,2 %



**Preglednica 7: Struktura in število subjektov po dejavnosti v občini Kranjska Gora, 2002 (Strategija ..., 2005). (nadaljevanje)**

Dejavnost	Število	Delež, %
Promet, skladiščenje, zveze	25	6,0 %
Nepremičnine, najem poslovnih prostorov	22	5,3 %
Oskrba z elektriko, plinom, vodo	16	3,9 %
Javna uprava, obramba, socialno varstvo	12	2,9 %
Kmetijstvo, lov, gozdarstvo	8	1,9 %
Izobraževanje	2	0,5 %
Zdravstvo, socialno varstvo	2	0,5 %
SKUPAJ	414	100 %

### 2.2.6 Tla in pedosekvence

Na območju Triglavskega narodnega parka v glavnem nastopa skeletna do skeletoidna karbonatna črnica, torej tvorba, kateri matični substrat predstavljajo apnenci in dolomiti mezozoika in neozoika. To je v bistvu humusno karbonatna črnica ali rendzina z dobro izraženim A horizontom, ki večinoma prehaja v C horizont (Gozdnogospodarski ..., 2001).

V Zgornjesavski dolini je rendzina na ledenodobnih prodnatih in peščenih nasutinah rek in rečnem vršaju sprsteninasta in jo je 60 %, 40 % pa je rjave rendzine. V Zgornjesavski dolini so plitva tla.

Tla imajo mrvičasto strukturo. S koagulacijo visoko disperznih humusnih in mineralnih koloidov se zmanjšuje zunanja površina, na ta način pa se tvori tudi zrnata struktura, ki daje tlem relativno suhost.

Relativna suhost A horizonta, preperelost matičnega substrata in navzočnost finih disperzij Ca- in Mg-karbonata so pomembni pogoji za povečanje količine humusa v tleh. Mnoge rastline s svojimi koreninami prodro prav v apnenčeve in dolomitne plasti in si tako zagotovijo svojo življenjsko aktivnost tudi v času suše, ko so površinski sloji popolnoma suhi. Medtem ko v tem času proces razkroja organske snovi (mineralizacija) skoraj popolnoma preneha, vegetacija s svojo fotosintezo ustvari znatne količine organske snovi, ki se kopičijo v obliki podzemnih organov in deloma na sami površini. V takih obdobjih je tvorba organskih snovi hitrejša od razgradnje in tako prihaja do postopne humifikacije deluvialnega horizonta.

Količina humusa v A horizontu je praviloma večja od 5 %, večja od 10 % pa tam, kjer človek z intenzivnejšim gnojenjem vzpodbuja v tleh mikrobiološko aktivnost in dodaja organske snovi.

Rendzine imajo v AC podhorizontu nekaj več dušika kot druge vrste tal, vendar je tega dušika precej v obliki nitratov in čeprav je skupna količina dušika pogosto precejšnja, pride do pomanjkanja fiziološko aktivnega dušika. Najpogosteje pa v rendzini primanjkuje fosforja. To so pokazale tudi analize tal na področju Triglavskega narodnega parka, zato so se tudi izvajale agromelioracije.

Tla v Triglavskem narodnem parku so plitva, večinoma seže globina le do 10 cm, globlja so le v dolinah in kotanjah, kjer se je skozi stoletja zbirala vsa organska in anorganska snov, ali pa tam, kjer je človek že od nekdanj taka tla poglobljal z oranjem, nanosom organske mase (gnojenjem) in odstranjevanjem kamenja. Ponekod so tla globoka le nekaj centimetrov, marsikje ruša pokriva samo matični substrat; veliko je prodišč, kjer so tla šele v nastajanju.

Za rastlinstvo nudijo primerno rastišče le zato, ker so dokaj humusna in ker velika količina letnih padavin daje neprestano vlago za potrebno rast oziroma raztapljanje hranil.

Plitvost tal, velika propustnost za vodo in skeletnost matičnega substrata so vzroki, da ob daljšem lepem vremenu nastopi pomanjkanje vlage, ki na kmetijskih zemljiščih zmanjšuje že tako skromni pridelek. Samo z nudenjem drugih optimalnih pogojev, zlasti gnojenjem, je možno do neke mere ublažiti negativni učinek pomanjkanja vlage, ki je tem občutnejše, čim plitvejša so tla in čim manj humusa vsebujejo.

Kmetje poznajo slabe lastnosti tal in so že od nekdanj prilagodili tem lastnostim način rabe in agrotehnične ukrepe, predvsem gnojenje. Zadnje leta se zelo pospešuje biološko oziroma integrirano kmetovanje, kar bo verjetno zahtevalo določene spremembe v kmetovanju (Štular, 2006).

Zaradi močne razgibanosti terena in hkrati obširnih ravninskih predelov je tudi razpon kategorije kmetijskih zemljišč velik. Tu se pojavljajo kmetijska zemljišča, ki spadajo v kategorije od I do VI, opredeljenih po Stritarjevi klasifikaciji (Stritar, 1991).

### 2.2.7 Kmetijska sestava

Kmetijska zemljišča po katastru obsegajo 145 km<sup>2</sup> gozda, 2,2 km<sup>2</sup> njiv, 0,3 km<sup>2</sup> sadovnjakov, 13,2 km<sup>2</sup> travnikov in 11,3 km<sup>2</sup> pašnikov. Vendar katastrski podatki odstopajo od dejanskega stanja. Velike spremembe so predvsem pri njivah in pašnikih, saj kmetje opuščajo njive, ki so v naravi že več let travniki. Poljščine pridelujejo kmetje večinoma le za lastno uporabo. Pašniki in senožeti se zaraščajo, stanje je najslabše na območju planin. Po oceni Kmetijske svetovalne službe je 40 % planin že zaraščenih z gozdom. Intenzivneje se zaraščajo oddaljene planine in tiste, na katere ni dostopa s kmetijsko mehanizacijo (Razvojni program..., 2004).

**Preglednica 8: Število in velikost družinskih kmetij (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Območje	Število kmetij	Skupna zemljišča kmetij v ha	Povprečna velikost na površino KZU v ha	Število kmetij, ki imajo več kot 10 ha KZU
Občina Kranjska Gora	190	1442,6	7,00	61
Gorenjska	5032	31196,1	5,82	893
Slovenija	86320	463896,0	4,80	10890

Vseh zemljišč v uporabi družinskih kmetij je v občini Kranjska Gora 5348 ha, kar predstavlja 6 % v statistični regiji Gorenjske. Največ je gozda, 3518 ha (7 % vsega na Gorenjskem), ostalih kmetijskih zemljišč je 1641 ha (5 % vseh na Gorenjskem) in 189 ha je nerodovitnih zemljišč (9 % vseh na Gorenjskem).

**Preglednica 9: Zemljišča v uporabi družinskih kmetij (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Območje	Vsa zemljišča v uporabi v ha	Vsa kmetijska zemljišča v ha	Gozd v ha	Nerodovitno v ha
Občina Kranjska Gora				
Skupaj	5347,93	1640,79	3518,15	188,99
Na kmetijo	27,79	8,64	18,52	0,99
Gorenjska				
Skupaj	85916,62	31622,28	52254,34	2040,00
Na kmetijo	17,07	6,28	10,38	0,41
Slovenija				
Skupaj	918908,00	456214,78	...	...
Na kmetijo	10,65	5,29	...	...

Po podatkih Popisa kmetijskih gospodarstev (Popis kmetijskih..., 2002) je v uporabi družinskih kmetij v občini 95 % zemljišč, ki jih prekrivajo travniki in pašniki, kar je nad gorenjskim povprečjem, ki znaša 78 %, in precej nad slovenskim povprečjem, ki znaša 62 %. Njiv in vrtov je 4 % (gorenjsko povprečje je 19 % in slovensko 33 %). Kmečki sadovnjaki predstavljajo 1 % kmetijskih zemljišč (gorenjsko in slovensko povprečje je 2 %). V občini Kranjska Gora ni intenzivnih sadovnjakov.

Največ kmetij se ukvarja s pašno živino (105), sledijo: mešana živinoreja (61), mešana rastlinska pridelava in živinoreja (17), mešana rastlinska pridelava (4), medtem ko se samo s sadjarstvom ukvarja ena sama kmetija.

**Preglednica 10: Družinske kmetije po rabi kmetijskih zemljišč, ha (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Območje	Kmetijska zemljišča skupaj	Travniki in pašniki	Njive in vrtovi	Kmečki sadovnjaki
Občina Kranjska Gora	1640,79	1562,66	64,10	12,66
Gorenjska	31622,28	24828,92	6133,52	620,64
Slovenija	456214,78	280829,25	150178,03	7813,16

**Preglednica 11: Raba njiv, ha (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Rastlinska kultura	Občina Kranjska Gora	Gorenjska	Delež občine v primerjavi z Gorenjsko (%)
Pšenica	-	515	-
Ječmen	-	396,59	-
Oves	1,61	59	2,7
Koruza	-	2561,79	-
Krompir	7,99	1344,30	0,6
Trave in travne mešanice	29,97	474,89	6,3
Detalja in lucerna	3,03	121,53	2,5
Travno - deteljne mešanice	13,90	244,23	6,0
Zelenjava	4,80	271,69	1,7

Po podatkih iz popisa kmetijskih gospodarstev v letu 2000 je imela občina Kranjska Gora na družinskih kmetijah 1110 glav govedi na 149 kmetijah, 45 prašičev na 16 kmetijah in 269 krav molznic na 65 kmetijah. Govedo na kranjskogorskih družinskih kmetijah predstavlja 2 % vsega goveda in tudi krav molznic ter 1 % prašičev.

**Preglednica 12: Družinske kmetije po številu govedi, prašičev in krav molznic (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Območje	Govedo		Prašiči		Krave molznice	
	število živali	število kmetij	število živali	število kmetij	število živali	število kmetij
Občina Kranjska Gora	1110	149	45	16	269	65
Gorenjska	50067	4435	4457	864	14095	2073
Slovenija	483511	56070	390155	44606	136840	28574

V občini Kranjska Gora je 26 samozaposlenih oseb kmetov, kar predstavlja 1,8 % delavno aktivnega prebivalstva občine. Na ravni Gorenjske to predstavlja 1,4 % vseh samozaposlenih kmetov, na ravni Slovenije pa le 0,06 %.

**Preglednica 13: Število samozaposlenih oseb – kmetov (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Območje	Število kmetov	Delež kmetov v delovno aktivnem prebivalstvu, %
Občina Kranjska Gora	26	1,8
Gorenjska	1907	2,7
Slovenija	40062	5,2

**Preglednica 14: Gospodarji na družinskih kmetijah po starostnih skupinah (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Območje	Skupaj	Starost				
		pod 35 let	35 - 44 let	45 - 54 let	44 - 64 let	nad 64 let
Občina Kranjska Gora	190	10	26	57	45	52
Gorenjska	5032	293	691	1097	1235	1716
Slovenija	86336	4487	13222	19979	20942	27706

Starostna struktura gospodarjev na družinskih kmetijah je v opazovanih območjih neugodna, saj se delež gospodarjev, ki so starejši od 45 let, giblje okoli 80 %. Delež mladih, ki bi prevzemali družinske kmetije in so stari do 35 let, se giblje okoli 5 %.

Kmetijska izobrazba gospodarjev na družinskih kmetijah je nizka, saj ima preko 80 % gospodarjev na opazovanih območjih samo praktične izkušnje iz kmetijstva.

**Preglednica 15: Gospodarji na družinskih kmetijah po kmetijski izobrazbi (Popis kmetijskih ..., 2002)**

Območje	Skupaj	Samo praktične izkušnje	Tečaji iz kmetijstva	Poklicna kmetijska šola	Srednja, višja, visoka kmetijska izobrazba
Občina Kranjska Gora	190	167	14	3	4
Gorenjska	5032	4310	412	132	127
Slovenija	86336	72440	7045	2752	2230

## 2.2.8 Program CRPOV v KS Dovje Mojstrana

### Predstavitev programa je povzeta po naslednjih virih:

Celostni razvoj podeželja in obnova vasi Krajevne skupnosti Dovje - Mojstrana, (2007) Kosmač - Rabič (2006) in elektronski vir Pr' Katr na Dovjem (2007).

Krajevna skupnost Dovje Mojstrana (v nadaljevanju KS Dovje - Mojstrana) je s projektom CRPOV naredila prvi korak k ponovnemu oživljanju identitete vasi, k določitvi razvojnih

ciljev v povezavi z enkratnostjo turističnega produkta, ki ne prenese masovnega turizma, temveč je namenjen posebni ciljni skupini gostov – gorništvu, pohodništvu, alpinizmu, planinskim taborom, šolanju. Posebna pozornost je bila namenjena dopolnilnim dejavnostim na kmetijah, lovstvu, turistični ponudbi, osnovni predelavi in obdelavi lesa, zasebnim turističnim sobam.

Ideja o oživitvi razvoja v Mojstrani in na Dovjem sega v leto 1993, ko je bila pri Svetu KS Dovje - Mojstrana ustanovljena Delovna skupina za razvoj, z željo, da bi spodbudili razvoj in ponovno oživili turistično infrastrukturo. Sprva zaradi nepovezanosti ideje niso oživele. Ideje pa so se začele uresničevati v okviru Občine Kranjska Gora, ki je leta 1996 pridobila prvo sofinanciranje s strani MKGP za CRPOV v KS Dovje - Mojstrana. Od marca 1996 do junija 1997 so potekale različne aktivnosti med krajanji, sestanki, delavnice.

V sklopu Uvajalne faze je bil tudi pripravljen prostorski vidik razvoja KS Dovje - Mojstrana, v katerem so bile prostorsko obdelane možnosti za bodoči razvoj.

Na zaključni predstavitvi uvajalne faze so krajanji kot prednostni projekt določili ureditev kovačnice na Dovjem, s tem da bo obnovljena hiša dobila tudi novo vsebino (še naprej bo zbiralnica mleka, nova trgovinica za prodajo izdelkov s kmetij, večnamenski prostor v nadstropju ter prostor za sirarno in zorilnico sira v kleti).

Ker je bilo logično, da hiša sama ne bo živela, so se zainteresirani krajanji povezali v Razvojno zadrugo Dovje, ki je namenjena promociji, trženju in prodaji pridelkov in izdelkov s kmetij.

Septembra 1998 je bila Razvojna zadruga Dovje vpisana v sodni register, leto kasneje so vsa kmečka gospodinjstva na območju občine ter društva dobila povabilo za sodelovanje. Stara stavba kovačnice se je začela rušiti avgusta 1998, dela pa so bila zaključena decembra 1999.

Razvojna zadruga Dovje je bila ustanovljena za promocijo, trženje in prodajo izdelkov s kmetij v skladu z izvedbenim delom programa CRPOV v KS Dovje Mojstrana. Na 10. seji občinskega sveta so svetniki s sklepom potrdili, da ima RZ Dovje status upravljavca in je hkrati nosilec dejavnosti v obnovljeni hiši.

Trgovina z domačimi izdelki je bila odprta 14. 12. 1999 in od takrat dalje izvaja svojo dejavnost s pomočjo javnih del. Poleg trženja s svojim delovanjem veliko pripomore pri promociji domačih izdelkov ter tudi občine kot celote.

Leta 2002 je bil na pobudo RZ Dovje soglasno sprejet sklep, da se območje programa CRPOV prenese na vse območje občine Kranjska Gora. Na osnovi tega sklepa so na nepovratna sredstva iz dopolnilnih dejavnosti pri MKGP lahko kandidirali s celotnega območja občine. Prav tako pa je bil sprejet sklep, da se prostor, namenjen za sirarno, lahko spremeni v skupno kuhinjo (učni center), v katero se namesti kmečka peč. Do spremembe je prišlo, ker se na razpis za predelavo mleka v mlečne izdelke nihče ni prijavil.

Drugi projekt, ki poteka vzporedno, je »Po poteh Triglavskih pravljic«. Zanj je bila pridobljena odločba o registraciji znamke na Uradu za intelektualno lastnino za dobo 10-tih let.

Dejstvo je, da je bil program CRPOV v KS Dovje - Mojstrana vzrok, da se je razvila Razvojna zadruga Dovje. Za sodelovanje je v letih 1996 in 1997 obstajal velik interes, ki se je zaradi zaostrenih zahtev za registracije dopolnilnih dejavnosti na kmetijah manjšal, vsekakor tudi zaradi tega, ker se izdelke s kmetij lahko proda na sivem trgu. Prav gotovo pa nastalim razmeram po letu 2005 botrujejo tudi veliki investicijski vložki za registracije dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.

Dosti pove tudi podatek, da je bila v letu 2002 na nivoju občine Kranjska Gora izdelana mreža kmetij, ki so bile pripravljene in zainteresirane svojo dopolnilno dejavnost registrirati. Izmed zainteresiranih 30 v letu 2002, je svojo dejavnost do danes registrirala ena kmetija v Srednjem Vrhu (sitarstvo) in dve v KS Dovje Mojstrana (kmetija odprtih vrat, peka kruha).

Zaredi navedenih dejstev RZ Dovje opravlja predvsem naslednje neprofitne dejavnosti:

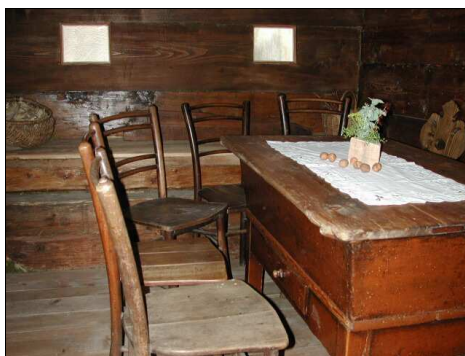
- predstavlja program CRPOV (predstavitve uvajalne, izvedbene faze ter vključevanja možnosti podeželja v turistično ponudbo v sklopu občine in širše);
- izvajanje projekta Vodenje po poteh Triglavskih pravljic, to je tematsko vodena pot za šolarje, otroke iz vrta, oz. za nižjo in višjo starostno skupino. Ob tem mali obiskovalci izvejo veliko lepega o teh krajih, lepi okolici, znanih ljudeh, obišejo pa še kmetijo, kjer otroci v živo spoznajo nekaj utrinkov iz življenja na kmetiji. Obiskujejo jih šole, vrtci, zaradi njihovega velikega interesa pa pripravljajo tudi nadgradnjo te naloge s pripravo celovitega naravoslovnega dne. Pri tem programu sodeluje domača osnovna šola.

Del pravljичnega vzdušja je bil že večkrat predstavljen tudi v Cankarjevem domu v Ljubljani, in sicer ob zaključku letnih aktivnosti EKO šol v Sloveniji.



**Slika 1: Obnovljena hiša Pr' Katr' (Pr' Katr' ..., 2006)**

Pogostitve v okviru hiše se odvijajo v zgornjem prostoru, s pridihom domačega in topline, ki jo daje prostoru oprema v kmečkem slogu, svoje pa doda še 200 let stara lesena izba, ki se je ohranila še iz stare kovačnice. Izba je vključena v register kulturne dediščine Republike Slovenije.



Slika 2: Pogled v 200 let staro izbo (Pr' Katr' ..., 2006)



Slika 3: Utrinki s prireditvev (Pr' Katr' ..., 2006)

Trgovinica nudi: črn kruh iz kmečke peči, potico (orehovo, pehtranovo, makovo), domače piškote, suhe jabolčne in hruškove krljice, med, kravje, kozje in ovčje sire, marmelade v ličnih embalažah, domače sokove, domača žganja, kot npr. sadjevec, orehov liker, borovničev liker, žganje s suhim sadjem, viljamovko, medeno žganje, vezenine, lončene, kovane izdelke, lesene sklede, pletene izdelke iz domače ovčje volne, itd.



Slika 4: Pogled k dobrotam ter izdelkom domače obrti naše "Katre" (Pr' Katr' ..., 2006)

## Razvojni cilji

Glavni razvojni cilj na področju kmetijstva in gozdarstva je izboljšati kvaliteto življenja kmečkega prebivalstva in ohraniti poseljenost podeželja. Zato je potrebno maksimalno izkoristiti vse razpoložljive potencialne, skrbeti za osveščanje kmetov o dopolnilnih

dejavnostih, povečati konkurenčne sposobnosti podeželja in doseči, da bo kmetijstvo postalo bolj zanimivo za mlade.

Ker tradicionalne kmetijske panoge kmetijam v občini ne dajejo dovolj dohodka za preživetje, se bodo morali kmetje v prihodnje usmeriti v različne dopolnilne dejavnosti (predelava mesa, predelava mleka, predelava sadja, pridelava in predelava zelišč, gozdnih sadežev, peka kruha, peciva, potic, žganjekuha). Pomembno bo vključevanje kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi v turistično ponudbo občine. Zato je potrebno pristopiti k skupni promociji in trženju kmetijskih izdelkov in storitev.

Realno je pričakovati, da se bo število kmetijskih gospodarstev še naprej zmanjševalo. Za zaustavitev tega trenda, ki negativno vpliva na celotno krajino, je potrebno pospešiti vključevanje kmetijskih proizvodov in kapacitet v turistično ponudbo. Turistično gospodarstvo v občini je lahko potrošnik kmetijskih proizvodov, vendar potrebuje za zagotavljanje konstantne ponudbe dovolj velike količine pridelane hrane. Zato je nujno povezovanje kmetijskih proizvajalcev v smeri zagotavljanja raznovrstnosti in količin. Občina naj kmetom nudi vso potrebno pomoč pri trženju kmetijskih izdelkov pod skupno blagovno znamko »Moje naravno iz doline«.

Pomembno je usmerjanje v ekološko pridelavo, saj je podeljen certifikat za ekološko pridelano hrano lahko tudi razlog za višjo doseženo ceno izdelka, v gostinstvu pa lahko pomeni dodatno, kvalitetnejšo ponudbo, saj predvidevam, da se bodo trendi na področju prehranjevalnih navad v prihodnosti obrnili v smer »ne masovne« in zdrave prehrane. Zgornjesavska dolina je kljub težjim pogojem pridelave primerna za ekološko kmetovanje, saj sodi med najmanj onesnažena področja v Sloveniji.

Gozdovi so naravna dobrina z vsestransko koristnimi učinki in obsegajo 56 % občine. Letni možni posek znaša 35.000 m<sup>3</sup>, kar kaže na lesno bogastvo, ki ga premalo izkoriščamo. Posek je manjši predvsem iz ekonomskega razloga, saj je za zasebne lastnike pridobivanje lesa pogosto neekonomično (glede na trenutno tržno ceno). V ekološkem smislu narašča pomen lesa za ogrevanje (lesna biomasa) in za nadomeščanje izdelkov, za proizvodnjo katerih uporabljamo fosilna goriva, ki povečujejo količino toplogrednih plinov. Pospeševanje uporabe lesne biomase v energetske namene bi ob ustreznem ukrepanju države koristilo izboljševanju kvalitetne zasnove gozdov in kakovosti ozračja.

### **Mehanizmi in ukrepi za doseg ciljev**

Ukrepi kmetijske politike se izvajajo že na državnem nivoju. Usmerjeni so v kmetijsko pridelavo in ohranjanje razvoja naselij na podeželju. Občine se s podvajanjem pomoči ne smejo vmešavati v državne ukrepe. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je z navodilom občinam določilo ukrepe, ki jih lahko izvajajo same.

V prihodnje bi bilo potrebno na državnem nivoju razmisliti o povezovanju in enotnem nastopu Ministrstva za gospodarstvo in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v delu, ki zajema vključevanje kmetijstva (predvsem v razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah) v turistično ponudbo celotne države.



## **Finančne stimulacije v okviru občinskega proračuna**

Občina Kranjska Gora namenja del sredstev iz občinskega proračuna kot finančne intervencije za ohranjanje in razvoj kmetijstva. V letu 2007 je planiranih 49.449,00 €.

Konec leta 2006 se je zaključilo triletno prehodno obdobje, v katerem so se lahko obstoječe državne pomoči s področja kmetijstva dodeljevale na podlagi že sprejetih pravilnikov, čeprav niso bile skladne z relevantnimi pravili EU. Za področje primarne pridelave v kmetijstvu se pomoč lahko dodeljuje na podlagi Uredbe Komisije (ES) št. 1857/2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državni pomoči za majhna in srednje velika podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kmetijskih proizvodov. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je v mesecu decembru 2006 seznanilo občine s pravili in postopki prigrasitve, ki jih mora občina pri pripravi novega pravilnika upoštevati. Občina Kranjska Gora v sodelovanju z ministrstvom že pripravlja nov pravilnik. Po sprejetju na občinskem svetu, morajo pravilnik prigrasiti še na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki predlagane ukrepe potrди. Predvidevamo, da bo nov pravilnik veljal za obdobje 2007-2013 (Uredba Komisije (ES) št. 1857..., 2006).

Za urejanje dostopov na kmetijska zemljišča, ki je osnovni pogoj za obdelovanje zemlje, vzdrževanje travne ruše, je namenjenih 7.094,00 €. Tudi manjša agromelioracijska dela (ravnanje terena, odvodnjavanje) lahko bistveno pripomorejo k lažji oskrbi zemljišč. Predvsem v hribovskem in planinskem svetu so potrebni taki posegi v prostor.

Spodbujajo se naslednje ukrepi:

- ohranitev kmetijske pridelave in stimulacijo deficitarne predelave, ki je glede na naravne danosti možna (v okviru občinske pristojnosti, ki jo dovoljuje zakonodaja);
- subvencije strokovnih in tehnoloških ukrepov, ki zagotavljajo ohranitev in izboljšanje plodnosti zemlje brez negativnih posledic za okolje;
- podpora ustreznih tehnološko proizvodnih in ekološko ter ekonomsko utemeljenih investicij;
- podpora različnim programom razvoja podeželja (npr. CRPOV);
- sofinanciranje dopolnilnega izobraževanja kmetov ob predhodni odobritvi programov izobraževanja, ki naj bi sledili razvojnim potrebam kmetov in občine.

## **Podpora razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah**

Občina mora preko svojih strokovnih služb nuditi pomoč zainteresiranim nosilcem pri razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Medtem ko strokovne službe s področja kmetijstva (Kmetijsko svetovalna služba, Zavod za gozdove Slovenije) nudijo kmetom strokovno pomoč, se mora občina aktivno vključiti z vzpostavitvijo sistema za pridobivanje virov financiranja za realizacijo potrebnih investicij na kmetijah. V pogovorih z nosilci dejavnosti je bila izražena potreba po učinkovitejšem in stalnem posredovanju informacij o razpoložljivih spodbudah. Zagotoviti je potrebno učinkovito obveščanje in pretok informacij med pristojnimi ministrstvi, lokalnimi skupnostmi, razvojnimi centri, strokovnimi službami in potencialnimi uporabniki.

Razvojne pomoči na lokalnem, državnem in mednarodnem nivoju je potrebno dopolnjevati in povezovati ter omogočiti zainteresiranim nosilcem pridobitev ugodnejših virov financiranja. Gre predvsem za povezavo sredstev lokalnih skupnosti, namenjenih razvoju podeželja, s sredstvi iz nacionalnih skladov (Sklad za razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja) in virov EU (LEADER).

### **Usposabljanje in izobraževanje nosilcev dejavnosti**

Občina lahko pomaga pri vzpostavitvi sistema načrtnega izobraževanja in usposabljanja za dvig kakovosti in razširitve palete produktov, ki bodo nastajali v sklopu dopolnilnih dejavnosti, ki ga razdelimo v dva dela: v pripravo programov usposabljanja in izvedbo usposabljanj.

V turistični občini je potrebno bolj spodbuditi interes za razvoj dejavnosti turizma na kmetijah in ekološko kmetovanje. Priprava programov naj bi vključevala tudi možnost organiziranja usposabljanj za pridobitev certifikatov za registracijo dopolnilnih dejavnosti ter sistematičen in načrten pristop k pridobivanju novih znanj s področja trženja produktov in vodenja poslovnih knjig.

Za izvedbo usposabljanj je potrebno zagotoviti ustrezno pokritje stroškov s kombinacijo nacionalnih in lokalnih virov, za izvedbo specifičnih oblik usposabljanj je možno kandidirati tudi na programe EU.

### **Uvajanje ekološkega kmetovanja**

Vzpodbijanje ekološkega kmetovanja je namenjeno malim pridelovalcem in pa turističnim kmetijam, ki si lahko s ponudbo ekološko pridelane hrane izboljšajo možnosti trženja. Namen ukrepa je v prvi fazi informirati in usposobiti zainteresirane nosilce kmetijskih gospodarstev za tovrsten način pridelave. V naslednji fazi bo potrebno posameznim nosilcem pomagati pri prilagajanju k ekološkemu načinu pridelave. Občina bi lahko sofinancira stroške za pridobitev certifikata o usposobljenosti za ekološko kmetovanje v okviru izvajanja nacionalnega projekta Združenja ekoloških kmetov Slovenije in spodbujala nosilce dejavnosti, da se vključijo v nacionalni projekt za pridobitev potrebnih znanj za ekološki način pridelave. Instrument se navezuje na ukrepe Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in zajema sofinanciranje stroškov usposabljanja za pridobitev certifikata.

### **Razvoj skupne predelovalne infrastrukture**

Razvoj skupne predelovalne infrastrukture je za majhne kmetije oblika, ki omogoča racionalnejšo porabo sredstev in učinkovitejšo izrabo razpoložljivih kapacitet. Ta možnost se za vlaganje ozimnice in predelavo sadja že nakazuje v okviru Razvojne zadruge na Dovjem. Glede na precejšnje število drobnice v regiji se kaže tudi možnost za predelavo volne, ki jo sedaj kmetje povečini zavržejo. Potrebno je razmisliti o ustanovitvi vsaj ene vaške klavnice v občini. V prihodnje je zaradi oddaljenosti negotov tudi odkup mleka, zato je potrebno razmisliti tudi o vsaj eni sirarni, v kateri bodo lahko kmetje predelovali mleko

v izdelke z višjo dodano vrednostjo, ki bodo v povezavi s turistično ponudbo omogočali preživetje kmetij.

V območju obstajajo interesi in iniciative za vzpostavitev skupnih predelovalnih enot, pri čemer je v prvi fazi potrebno preveriti možnosti za organizacijo skupnih enot za uporabnike iz različnih območij. Priprava in izvedba projektov skupne predelovalne industrije je skladna tudi z usmeritvami Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, zato je za izvedbo potrebno združiti spodbude tako na nacionalnem kot na lokalnem nivoju (Puš, 2005).

### **Vzpostavitev prodajnih mest za kmečke proizvode**

Temeljni cilj programa je ob prodaji direktno na kmetijah (v povezavi s turističnim programom) spodbuditi možnosti prodaje v Razvojni zadrugi (trgovina Pr' Katr) na Dovjem. V času poletne turistične sezone je potrebno organizirati tako imenovane »vaške tržnice« v različnih krajih v občini. V prvi fazi je potrebno predvsem vzpodbuditi proizvajalce kmetijskih pridelkov in izdelkov, da bodo priglasili (registrirali) ustrezno dopolnilno dejavnost, in pregledati obstoječo in možno ponudbo, ki naj bi zagotovila kritično maso izdelkov za zalaganje trga. Ob možnosti prodaje v trgovini »Pr' Katr« na Dovjem je potrebno preveriti možnost ponudbe izdelkov tudi na urejenih prodajnih mestih v širšem območju. Zagotovitev sredstev za realizacijo se povezuje s spodbudami Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in programi EU.

### **Uvajanje blagovne znamke**

Občina Kranjska Gora je z namenom razvoja turizma, kot osnovne gospodarske panoge, registrirala kolektivno blagovno znamko MOJE NARAVNO IZ DOLINE, s katero želi zaščititi doma pridelane proizvode in izdelana ročna dela, ki so dolgoletna značilnost in tradicija prebivalcev Zgornjesavske doline. Pogoji za podelitev pravice do uporabe znamke za posamezni izdelek oziroma storitev je tudi, da ima uporabnik znamke dovoljenje za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji oziroma drugo ustrezno dovoljenje za opravljanje dejavnosti. Do leta 2006 je bilo na osnovi Pravilnika o pogojih podeljevanja pravice do uporabe kolektivne znamke MOJE NARAVNO IZ DOLINE (Pravilnik..., 2000) podeljena pravica za uporabo znamke za pet prehrabnih izdelkov. V prihodnje je potrebno pospešiti uporabo znamke za čim več različnih kmetijskih izdelkov. Zagotovljena kakovost proizvodov pod skupno blagovno znamko omogoča boljše uveljavljanje posameznih proizvajalcev na trgu in hkrati potrošnikom zagotavlja zadostne količine in raznovrstnost produktov. Prioritetne aktivnosti naj bodo usmerjene v povezovanje iniciativ v občini in povezovanje kmetijskih pridelovalcev za zagotavljanje kakovosti, pestrosti in zadostnih količin na trgu.



Slika 5: Blagovna znamka MOJE NARAVNO IZ DOLINE (Pravilnik ..., 2000)

### 3 METODE DELA

#### 3.1 IZBOR ANKETIRANIH KMETIJ

Za anketiranje območja občine Kranjska Gora sem se odločila na podlagi poznavanja občine.

Kmetije so bile izbrane naključno po vaseh. V pomoč pa mi je bil seznam kmetij, ki sodelujejo s kmetijsko svetovalno službo, izpostava Jesenice (160 kmetij). Naključno je bilo izbranih 50 kmetij. Od izbranih so sodelovale vse kmetije, zato je skupno število anketiranih kmetij 50. Anketo smo izvedli v maju 2006.

#### 3.2 ANKETNI VPRAŠALNIK

Pri anketi smo uporabili vprašalnik, ki so ga pripravili na Katedri za agrarno ekonomiko Biotehniške fakultete v Ljubljani. Vprašalnik smo ob sodelovanju Občine Kranjska Gora prilagodili razmeram na opazovanem območju. Vprašalnik vsebuje 62 vprašanj (Priloga A).

Z raziskavo sem pridobila podatke o:

- socio-ekonomski strukturi kmetij;
- prebivalstvu in delovnih močeh na kmetijah;
- življenjskemu standardu;
- velikosti kmetijskih zemljišč in njihovi uporabi;
- obsegu in vrsti kmetijske proizvodnje;
- opremljenosti kmetij;
- razvojnih željah kmetov;
- oceni splošnega stanja kmetijstva na analiziranem območju.

#### 3.3 OPREDELITEV IZVEDENIH KAZALCEV

##### **Socio-ekonomski tipi kmetij**

Glede na socio-ekonomski tip smo kmetije razvrstili v štiri skupine (Kovačič, 1983, 1996).

Čista kmetija: Vsi družinski člani so v aktivni življenjski dobi (od 15 do vključno 64 let) ter delajo samo na kmetiji ali so vzdrževani. Zunaj kmetije so zaposleni samo tisti družinski člani, ki ne pripadajo jedru družine, ki ga tvorijo gospodar in zakonec skupaj z možnim naslednikom in zakoncem.

Mešana kmetija: najmanj en aktivni družinski član je zaposlen zunaj kmetije ali prejema pokojnino in hkrati najmanj eden dela stalno na kmetiji.

Dopolnilna kmetija: vsi aktivni družinski člani so zaposleni zunaj kmetije ali prejema pokojnino ali so vzdrževani.

Ostarela kmetija: vsi člani gospodinjstva so starejši od 64 let.

### 3.4 ŠTEVILO GVŽ

Pri preračunavanju števila domačih živali smo uporabili ustaljene koeficiente za pretvorbo v GVŽ. Glede na to preračunamo število glav različnih kategorij živali na skupni kazalec s pomočjo naslednjih koeficientov (Priloga B).

## 4 REZULTATI

### 4.1 SOCIALNO-EKONOMSKE ZNAČILNOSTI KMETIJ

Med anketiranimi prevladujejo dopolnilne kmetije. Zaskrbljujoč je podatek, da je od 50 kmetijskih gospodarstev kar šest ostarelih, kar v bodoče pomeni konec kmetovanja na teh gospodarstvih.

**Preglednica 16: Anketirane kmetije po socio-ekonomskem tipu, Kranjska Gora, 2006**

Socio- ekonomski tip	Število	Delež, %
Čista	2	4
Mešana	7	14
Dopolnilna	34	68
Ostarela	6	12
Opuščena	1	2
Skupaj	50	100

### 4.2 DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI

Na tretjini anketiranih kmetij šteje gospodinjstvo tri člane. Več kot četrtnina (28 %) anketiranih kmetij ima po 4 družinske člane. Na 24 % kmetij pa sta samo dva člana gospodinjstva. Med anketiranimi kmetijami sta po ena kmetija z osem oziroma devet članov gospodinjstva.

**Preglednica 17: Anketirane kmetije po številu družinskih članov, Kranjska Gora, 2006**

	Število družinskih članov									Skupaj
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Število	2	12	15	14	4	1	-	1	1	50
Delež %	4	24	30	28	8	2	-	2	2	100

Na anketiranih kmetijah živi skupaj 170 članov, torej 3,3 člana na kmetijo. Med njimi je le 28 % takih, ki so v najbolj produktivnem življenjskem obdobju (25-44 let). Kar četrtnina pa jih je starejših od 65 let.

**Preglednica 18: Člani gospodinjstev na anketiranih kmetijah po starosti, Kranjska Gora, 2006**

	Do 14 let	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Nad 65 let	Skupaj
Število	14	16	19	29	18	31	43	170
Delež %	8,20	9,42	11,18	17,06	10,59	18,24	25,29	100

**Preglednica 19: Anketirane kmetije po starosti gospodarja; Kranjska Gora, 2006**

Starost gospodarja								Skupaj	
30- 44 let		45- 59 let		60- 70let		nad 70 let			
Število	delež, %	število	delež, %	število	delež, %	število	delež, %	število	delež, %
5	10	22	44	13	26	10	20	50	100

Največ gospodarjev je bilo starih od 45 do 59 let. V starostni razred med 30 in 44 let se je uvrstilo le 5 gospodarjev (10 %). Zaskrbljujoč je podatek, da je kar 20 odstotkov oziroma 10 gospodarjev starejših od 70 let. Nekoliko več, 26 %, je kmetij, katerih gospodarji so stari med 60 in 70 let.

## Nasledstvo

Na 30 anketiranih kmetij imajo znanega naslednika. Od tega je kar 23 kmetij takih, kjer je naslednik zaposlen izven kmetije. Na 20 kmetijah pa naslednik še ni znan.

**Preglednica 20: Anketirane kmetije po nasledstvu, Kranjska Gora, 2006**

	Znan naslednik				Neznan naslednik						Skupaj
	A	B	C	vsi	1	2	3	4	5	vsi	
Število	3	4	23	30	4	5	6	5	-	20	50
Delež %	6	8	46	60	8	10	12	10	-	40	100

Legenda:

A - gospodar je mlajši od 45 let, zato vprašanje ni aktualno

B - naslednika imajo in dela stalno na kmetiji

C - naslednika imajo, je redno zaposlen in popoldne dela na kmetiji

1 - naslednika ima, je mlajši (šoloobvezen, dijak), ki se bo po končanem šolanju zaposlil in delal popoldne na kmetiji

2 - naslednik je mlajši in še ne ve, kako se bo odločil

3 - dediča imajo, ne živi na kmetiji in ne vedo, kako se bo odločil

4 - naslednika za kmetijo nimajo, imajo pa dediča, ki bo zadržal dom, kmetije pa ne bo obdeloval

5 - nimajo nikogar

## Zaposlitev

Od 170 članov, ki živijo v gospodinjstvih na anketiranih kmetijah, je le 6 % ti. čistih kmetov in 4 % kmečkih gospodinj. Največ, tretjina, je takih, ki na kmetiji delajo poleg zaposlitve izven kmetije, četrtnina pa je upokojevcev.

**Preglednica 21: Člani gospodinjstev na anketiranih kmetijah po zaposlitvi, Kranjska Gora, 2006**

Zaposlenost	Število	Delež, %
Samo na kmetiji	13	7,65
Na kmetiji in v gospodinjstvu	10	5,88
Samo v gospodinjstvu	7	4,12
Zaposlen in dela na kmetiji	53	31,17
Upokojen in dela na kmetiji	44	25,88
Samo zaposlen	14	8,24
Na šolanju	21	12,35
Nesposoben za delo	2	1,17
Išče zaposlitev	6	3,54
Skupaj	170	100

## Življenjska raven

Opremljenost gospodinjstva s trajnimi potrošnimi dobrinami je dober pokazatelj življenjskega standarda. Pralni stroj in zamrzovalna skrinja sta gospodinjstva aparata, ki ju najdemo v vseh anketiranih gospodinjstvih (100 %). Zamrzovalna skrinja je nujna, ker je zamrzovanje eden od najlažjih načinov shranjevanja mesa, mlečnih izdelkov in zelenjave. Velik odstotek anketiranih kmetij ima kopalnico (98 %) in telefon ter avto (96 %). Kar velik delež (86 %) kmetij je opremljenih s centralnim ogrevanjem, največkrat na drva. Slaba četrtnina gospodinjstev poseduje stroj za pomivanje posode (23 %). Računalnik ima dobra polovica (68 %) anketiranih kmetij, ki pa služi kot učni pripomoček dijakom in študentom.



**Preglednica 22: Anketirane kmetije po opremljenosti s trajnimi potrošnimi dobrinami, Kranjska Gora, 2006**

Opremljenost gospodinjstva	Število	Delež, %
Kopalnica	49	98
Pralni stroj	50	100
Zamrzovalna skrinja	50	100
Stroj za pomivanje posode	23	46
Centralno ogrevanje	43	86
Avtomobili	48	96
Telefon	49	98
Računalnik	34	68

**Preglednica 23: Anketirane kmetije po stanju stanovanjskih hiš, Kranjska Gora, 2006**

Stanje hiše	Število	Delež, %
Nova oziroma obnovljena	27	54
Potrebna večjih popravil	21	42
Hiše ni mogoče obnoviti	2	4
Skupaj	50	100

Na dobri polovici anketiranih kmetij so hiše nove. Na 21 kmetijah so hiše potrebne obnove, na dveh kmetijah pa hiše ni mogoče obnoviti.

**Preglednica 24: Anketirane kmetije po bilanci denarja za vsakodnevne potrebe, Kranjska Gora, 2006**

Bilanca denarja za vsakodnevne potrebe	Število	Delež, %
Skoraj vedno zmanjka	4	8
Včasih zmanjka	2	4
Ne zmanjka, vse porabijo	9	18
Običajno nekaj prihranijo	6	12
Prihranijo za določen namen	29	58
Skupaj	50	100

Kar 58 % anketiranih kmetij varčuje za določen namen – vlaganje v kmetijstvo. Na 12 % kmetij običajno nekaj prihranijo oziroma jim uspe nekaj privarčevati za določeno investicijo v kmetijo. Na 18 % anketiranih kmetij porabijo za preživetje ves denar. 12 % kmetij pa je tudi socialno šibkih, to so kmetije, ki jim zmanjka denarja za gospodinjstvo.

#### 4.3 PROIZVODNE ZMOGLJIVOSTI

##### Kmetijska zemljišča

**Preglednica 25: Anketirane kmetije po velikosti zemljišča v lasti in zakupu, Kranjska Gora, 2006**

	Zemljišča v ha					Skupaj
	0 - 5,0	5,1 - 10,0	10,1 - 15,0	15,1 - 20,0	nad 20,0	
Število	12	23	13	-	2	50
Delež %	24	46	26	-	4	100

Okoli petina anketiranih kmetih ima v lasti do 5 ha oziroma 10-15 ha zemljišč. Največ, 46 %, je kmetij, ki imajo v lasti 5-20 ha zemljišč. Po drugi strani pa ima polovica kmetij v zakupu do 5 ha zemljišč in dobra tretjina 5-10 ha zemljišč. Kar 48 kmetij želi zemljo dokupiti. Dve kmetiji pa si tega ne želita. Od vseh anketiranih kmetij jih je 20 pripravljenih

vzeti v zakup še dodatna zemljišča. 11 kmetij tega ni pripravljeno storiti, ker ima v zakupu že dovolj zemljišč.

**Preglednica 26: Anketirane kmetije po velikosti zemljišča v zakupu, Kranjska Gora, 2006**

	Zemljišča v zakupu v ha					Skupaj
	0–5,0	5,0–10,0	10,1–15,0	15,1–20,0	nad 20,0	
Število	10	7	3	-	-	20
Delež %	50	35	15	-	-	100

**Preglednica 27: Anketirane kmetije, obdelava kmetijskih zemljišč, Kranjska Gora, 2006**

Razlogi	Število	Delež, %
Vsa zemljišča obdelajo	46	92
Neobdelano ni primerno za strojno obdelavo	4	8
Prevelika oddaljenost zemljišča od kmetije	0	0
Na zemljišču povzroči škodo divjad	0	0
Zaposleni zato obdelujejo samo boljša zemljišča	0	0
Zaradi starosti in bolezni obdelujejo le boljša zemljišča	0	0
Drugo	0	0
Skupaj	50	100

Največ anketiranih kmetov (92 %) se je opredelilo, da vsa kmetijska zemljišča obdelajo, le (8 %) pa del kmetijskega zemljišča ne obdela zaradi neprimernih zemljišč za strojno obdelavo.

**Preglednica 28: Anketirane kmetije, ki želijo kupiti kmetijska zemljišča, Kranjska Gora, 2006**

	Število kmetij	Delež %
Da	5	10
Ne	45	90
Skupaj	50	100

Največ anketiranih kmetov (90 %) se je opredelilo, da želje za nakup nimajo, le (10 %) bi zemljo kupilo. Najpogostejši razlog za negativni odgovor je bil, da je zemlja predraga, da ne čutijo potrebe po nakupu zemlje, da zemlje ni na razpolago, ter da nimajo denarja za nakup.

### Razdrobljenost kmetijskih zemljišč

Veliko število obdelovalnih kosov je rezultat neugodne krajinske strukture. Na opazovanem območju je teren zelo razgiban. Zato je število kosov večje, težji je dostop in tudi obdelava. Zaradi preprečevanja zaraščanja manjših kosov z velikim nagibom ali grbinastih travnikov, je občina Kranjska Gora sofinancirala obdelovanje kmetijskih zemljišč v težjih razmerah. S tem ukrepom so dosegli, da so taka zemljišča ostala obdelana. Z novo uredbo EU (Uredba Komisije (ES) št. 1857/2006 o uporabi členov 87 in 88 za državno pomoč malim in srednje velikim podjetjem, ki se ukvarjajo s proizvodnjo proizvodov, in o spremembi Uredbe (ES) št. 70/2001 skupinske izjeme, Uredba Komisije (ES) št. 1860/2004 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe ES za de minimis kmetijskem in ribiškem sektorju) so vsi ukrepi, ki se nanašajo na subvencioniranje tekoče kmetijske proizvodnje, prepovedani kot oblika neloyalne konkurence. Ker bodo kmetje brez finančnih podpor taka zemljišča opustili, si Občina prizadeva najti ustrezno rešitev v kontekstu

politike ohranjanja kulturne krajine (Uredba Komisije (ES) št. 1857..., 2006, Uredba Komisije (ES) št. 1998..., 2006).

**Preglednica 29: Število obdelovalnih parcel na anketiranih kmetijah, Kranjska Gora, 2006**

	Število obdelovalnih parcel						Skupaj
	1–5	6–10	11–15	16–20	21–25	več kot 25	
Število	14	15	14	1	3	3	50
Delež %	28	30	28	2	6	6	100

Med anketiranimi kmetijami so 3 take, ki so obdelovale več kot 25 kosov obdelovalnih zemljišč. Tolikšno število kosov je tudi rezultat jemanja zemlje v najem od večjega števila najemodajalcev. Med njimi so tudi 3 kmetije z 21 do 25 kosi kmetijske zemlje v uporabi. Največ kmetij, 15 ali 30 %, poseduje od 6 do 10 kosov obdelovalnih zemljišč, kar bi lahko že šteli kot ugodno strukturo. Najbolj idealno število kosov, ki je od 1 do 5, ima 14 (28 %) kmetij. Toda to se kmetije v Radovni in Srednjem Vrhu, kjer so obdelovalne razmere težje kot drugod v občini Kranjska Gora. Ena od kmetij obdeluje 16 do 20 kosov zemljišč. Štirinajst kmetij pa obdeluje od 11 do 15 kosov. Posebno težke razmere imajo kmetje na območju Rateč, ker imajo veliko svojih zemljišč na območju republike Italije – dvolastništvo. Za ta zemljišča kmetje niso upravičeni do finančnih podpor – subvencij. Obseg kmetijskih zemljišč se jim le upošteva pri izračunu obremenitve glave velike živine (GVŽ) na hektar obdelovalne zemlje.

### Opremljenost kmetij s kmetijsko mehanizacijo

**Preglednica 30: Anketirane kmetije po kmetijskih strojih v lasti, Kranjska Gora, 2006**

Kmetijski stroji	Število kmetij	Število strojev
Kosilnica rotacijska	35	39
Kosilnica BCS	24	27
Obračalnik	50	53
Samonakladalka	49	52
Trosilnik gnoja	35	35
Nakladalo za gnoj	22	22
Cisterna za gnojevko	26	26
Mešalo za gnojevko	11	11
Škropilnica	4	4
Trosilnik za min. gnojila	9	9
Plug	31	31
Balirka za seno	4	4
Balirka za silažo	8	8
Motokultivator	4	4
Sadilec za koruzo	3	3
Silokombajn	1	1
Sadilec krompirja	3	3
Izkopalnik krompirja	4	4
Sejalnica za žito	0	0
Dosuševalna naprava za seno	28	28
Molzni stroj	33	33
Brane	39	39
Krožne brane	2	2
Mulčer	3	3
Traktorska prikolica	34	34

**Preglednica 31: Anketirane kmetije po kmetijskih strojih v lasti, Kranjska Gora, 2006 (nadaljevanje)**

Molzišče	1	1
Hladilnik za mleko	9	9
Gozdarski vitel	33	33
Drugo (cepilec za drva)	13	13

**Preglednica 32: Anketirane kmetije po kmetijskih strojih v solastništvu, Kranjska Gora, 2006**

Kmetijski stroji	Število kmetij	Število strojev
Trosilnik gnoja	6	3
Nakladalo za gnoj	6	3
Cisterna za gnojevko	4	1
Škropilnica	4	2
Trosilnik za min. gnojila	2	1
Balirka za seno	16	8
Sadilec krompirja	10	5
Izkopalnik krompirja	2	1

Vse kmetije so dobro opremljene s stroji za spravilo krme. To ponovno dokazuje, da je anketirano območje živinorejsko usmerjeno. Tudi za delo v gozdu so kmetije dokaj dobro opremljene, za sadjarsko panogo, poljedelstvo ter vrtnarstvo pa strojev ni. Zanimiv je podatek, da od 50 anketiranih kmetij le ena nima kosilnice. Za košnjo koristi usluge strojnega krožka. Gre za kmetijo, ki ima vsa kmetijska zemljišča samo v dveh kosih.

Pridelava krme je tisto področje, kjer je raba strojnega dela najpogostejša. 38 kmetij vsa dela pri spravilu krme opravi strojno. Polovico oziroma tri četrtine pri spravilu krme potrebnih del opravijo strojno na osmih oziroma štirih kmetijah. Najmanj je strojnega dela v hlevu, saj kar 30 anketiranih kmetij pri delu v hlevu ne uporablja strojev. Pri tem je na devetih kmetijah strojno delo omejeno zaradi neprimernosti kmetijskih zemljišč.

Med anketiranimi ni kmetije, ki ne bi imela traktorja. Največ anketiranih kmetij 25, ima dva traktorja, enega manjšega in drugega močnejšega. 16 kmetij ima enega, 9 pa tri traktorje. Na vseh anketiranih kmetijah je skupaj 93 traktorjev. Od tega jih je 31 % z močjo do 35 KM, 18 % z močjo 36–45 KM, 32 % z močjo 46–65 KM in 18 z močjo nad 65 KM.

V strojnem krožku sodeluje le tretjina anketiranih kmetij. Člani strojnega krožka so kmetje, ki so hkrati člani Agrarnih skupnosti in le zanje opravljajo tudi razna dela (spravilo lesa). Le preko organizacije strojnega krožka lahko izstavijo račun in dobijo plačilo za opravljeno delo. Strojne storitve bi potrebovali na dveh kmetijah. Štiri kmetije pa bi bile take storitve pripravljene nuditi. Več kot polovica strojnemu krožku ni naklonjena, saj lahko vsa dela opravijo sami. Strojnim krožkom na anketiranih kmetijah niso naklonjeni.

### **Velikost in ureditev hleva**

Med anketiranimi prevladujejo kmetije s stojišči z navezo, krmilnim hodnikom ter ročnim spravilom gnoja. Takih je kar 25 oziroma 50 %. Na petini anketiranih kmetij je hlev urejen po starem z jaslami ob steni ter ročnim spravilom gnoja. Osem kmetij oziroma 16 % ima hlev tako urejen, da je stojišče z navezo, krmilni hodnik, pehala za gnoj ali rešetke. Hlev s

prosto reja ima 7 kmetij (14 %). Na 4 kmetijah poteka reja v skupnih boksih na rešetkah, na 3 kmetijah pa reja z ležalnimi boksi ter pehala za gnoj ali rešetke. Na nobeni od anketiranih kmetijah ni sodobne proste reje v skupnih boksih v globokem nastilju.

**Preglednica 33: Anketirane kmetije po oceni velikosti hleva, Kranjska Gora, 2006**

Velikost hleva	Število	Delež, %
Dovolj velik	36	72
Premajhen	10	20
Prevelik	3	6
Hlev je v gradnji	1	2
Skupaj	50	100

Velika večina kmetij je zadovoljna z velikostjo hleva. Da je premajhen, meni 10 kmetij in da je prevelik 3 kmetije. Na eni kmetiji pa hlev še gradijo. To je kmetija z mlajšim gospodarjem, usmerjena v mlečno proizvodnjo in z zelo starim hlevom. Vendar je finančno stanje na tej kmetiji slabo, tako da hlev gradijo že kar nekaj let. Manjka pa tudi še vsa notranja oprema. Eno leto imajo krave molznice na prostem, kjer tudi molzejo.

**Preglednica 34: Anketirane kmetije po urejenosti hleva, Kranjska Gora, 2006**

	Ureditev hleva						Skupaj
	1	2	3	4	5	6	
Število	10	25	8	3	4	-	50
Delež %	20	50	16	6	8	-	100

Legenda:

- 1 - stara ureditev hleva z jaslami ob steni, ročno spravilo gnoja
- 2 - stojišče z navezo, krmilni hodnik in ročno spravilo gnoja
- 3 - stojišče z navezo, krmilni hodnik, pehala za gnoj ali rešetke
- 4 - prosta reja z ležalnimi boksi, pehala za gnoj ali rešetke
- 5 - prosta reja v skupnih boksih na rešetkah
- 6 - prosta reja v skupnih boksih v globokem nastilju

#### 4.4 INVESTICIJE NA KMETIJAH

**Preglednica 35: Anketirane kmetije po namenu investicij na kmetiji, Kranjska Gora, 2006**

Nameni investicij	Število	Delež, %
Adaptacija, gradnja hiše ali oprema stanovanja	28	56
Nakup osebne avtomobila ali traktorja	3	6
V ureditev kmetije	9	18
V izgradnjo zmogljivosti za dopolnilne dejavnosti	2	4
V šolanje otrok	8	16
Skupaj	50	100

V adaptacijo, gradnjo hiše in opremo stanovanja bo vlagalo 28 anketiranih oziroma 56 % vseh anketiranih kmetij. V ureditev kmetije namerava investirati 9 anketiranih (18 %). Osem kmetij (16 %) bo investiralo v šolanje otrok. Tri anketirane kmetije (6 %) bodo sredstva namenile za nakup osebne avtomobila ali nakup traktorja. V izgradnjo zmogljivosti za dopolnilne dejavnosti nameravata investirati 2 anketirani kmetiji (4 %).

Na sedmih anketiranih kmetijah menijo, da investicije niso potrebne. Velika večina anketiranih kmetij (82 %) bi želela investirati več, vendar jim primanjkuje denarja. Pri tem pa imajo do kreditov razumen odnos, saj kar na 36 (72 %) anketiranih kmetijah menijo, da je kredit razvojno breme. Na 13 kmetijah pa kredita še nikoli niso najeli. Le na eni kmetiji so najemu kredita naklonjeni.

#### 4.5 GOZD IN PORABA LESA

**Preglednica 36: Anketirane kmetije po velikosti gozdne posesti, Kranjska Gora, 2006**

Ha gozda	Število	Delež, %
0,0–5,0	3	6
5,1–10,0	5	10
10,1–15,0	7	14
15,1–20,0	3	6
20,1–25,0	5	10
Nad 25	27	54
Skupaj	50	100

Gozd za veliko večino kmetij pomeni gospodarsko varnost. Tudi to je razlog za ti. slabo izrabo potencialov gozda. Po podatkih Zavoda za gozdove bi morali na anketiranem območju gozd veliko bolj izkoriščati. Gozdarji menijo, da se je v gozdovih zaradi neizkoriščenih zalog začela delati gospodarska škoda.

Med anketiranimi tudi ni kmetije, ki bi redno izkoriščala gozdne vire za trženje in se bi na tak način preživljala. To bo tudi ena od pomembnejših nalog, ki jo bo v prihodnjih letih potrebno podpirati.

**Preglednica 37: Anketirane kmetije po izkoriščanju gozdne posesti, Kranjska Gora, 2006**

Izkoriščanje	Število	Delež, %
Porabijo doma za drva	27	54
Prodajajo drva	9	18
Prodajo hlodovino	8	16
Ga ne izkoriščajo, ker je zelo izsekan	6	12
Skupaj	50	100

#### 4.6 RAZLOGI, KI OVIRAJO USPEŠNO KMETOVANJE

**Preglednica 38: Anketirane kmetije po razlogih za manj uspešno kmetovanje, Kranjska Gora, 2006**

Razlogi	Število	Delež, % (vse kmetije = 100)
Nesorazmerje med ceno kmetijskih pridelkov in cenami reprodukcijskega materiala	16	32
Premajhna posest	10	20
Pomanjkanje delovne moči, slabo zdravstveno stanje	10	20
Pomanjkanje obratnega denarja	8	16
Zastareli gospodarski objekti	3	6
Dedovanje	2	4

Le na eni od anketiranih kmetij menijo, da kmetujejo uspešno. Vse druge ocenjujejo, da njihovo kmetovanje ni najbolj uspešno. Na teh kmetijah so kot razlog za manj uspešno kmetovanje najpogosteje navedli nesorazmerje med cenami kmetijskih pridelkov in cenami reprodukcijskega materiala. Druga dva najbolj pogosto navedena razloga sta premajhna posest in pa pomanjkanje delovnih moči.

#### 4.7 RAZVOJNI NAČRTI NA KMETIJAH

**Preglednica 39: Anketirane kmetije po načrtih glede kmetovanja v prihodnosti, Kranjska Gora, 2006**

Razvojni načrti	Število	Delež, %
Kmetovati nameravajo v enakem obsegu	36	72
V prihodnje nameravajo kmetovanje opustiti	5	10
Obseg kmetijske proizvodnje nameravajo zmanjšati	4	8
Kmetijo modernizirati, povečati in intenzivirati proizvodnjo	4	8
Preusmeritev v ekološko pridelavo	1	2
Skupaj	50	100

Le na štirih kmetijah nameravajo kmetovanje modernizirati, povečati in intenzivirati. Na 36 anketiranih kmetijah nameravajo kmetovati v enakem obsegu kot do sedaj. Na štirih kmetijah bodo obseg kmetijske proizvodnje zmanjšali in na petih opustili. To pomeni, da bo kmetijstvo v občini Kranjska Gora v prihodnosti stagniralo.

Med anketiranimi kmetijami jih je le 12 kmetij ekoloških, pa tudi namere po preusmerjanju v ekološko kmetovanje so skromne. Namero za to so izrazili le na eni kmetiji. Eden od razlogov za majhno zanimanje anketiranih kmetij za ekološko pridelovanje je v zahtevnejšem vodenju evidenc, kar je za starejše kmete zelo težavna naloga. Drugi razlog je dvolastništvo na območju Rateč, saj za zemljišča v Italiji ne dobijo okoljskih plačil iz SKOP-a.

#### 4.8 DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

Kot dodaten vir zaslužka na kmetijah se pojavljajo dopolnilne dejavnosti. Na anketiranih kmetijah se s tovrstno dejavnostjo ukvarja le 14 kmetij. Med njimi je 9 takih, ki so z donosnostjo dopolnilne dejavnosti zadovoljne, in 4 take, ki donosnost ocenjujejo kot slabo. Na eni kmetiji donosnosti dopolnilne dejavnosti niso mogli oceniti, saj so z njo šele pričeli. Izdelke oziroma storitve iz dopolnilnih dejavnosti prodaja 13 kmetij. Med njimi je 8 takih, ki prodajajo sami. Po dve kmetiji prodajata preko Razvojne zadruge Dovje ali na osnovi pogodbe z odjemalci. Ena kmetija pa prodaja storitve preko Združenja turističnih kmetij. Kmetija, kjer so z dopolnilno dejavnostjo šele pričeli, še ne prodaja izdelkov oziroma storitev. 5 kmetij opravi prodajo na podlagi ustnega dogovora z odjemalci, 2 kmetiji na podlagi pogodbe s kupci. Na petih kmetijah pa se pri sklepanju poslov poslužujejo več načinov.

Podobno kot na področju kmetovanja tudi pri dopolnilnih dejavnostih ni pričakovati večjega razvoja, saj 10 kmetij z dopolnilno dejavnostjo le-te ne namerava povečati, tako da so le 4 kmetije, ki imajo na tem področju večje razvojne ambicije. Pri tem velja omeniti, da

kar 38 anketiranih kmetij ocenjuje, da so turizem na kmetijah in druge dopolnilne dejavnosti lahko dober izhod v primeru, če bi izgubili zaposlitev izven kmetije.

Kmetije, ki se ne ukvarjajo z dopolnilnimi dejavnostmi, so za to navedla dva ključna razloga: pomanjkanje delovnih moči na kmetiji in zaposlitev izven kmetije.

**Preglednica 40: Anketirane kmetije, ki se ne ukvarjajo z dopolnilnimi dejavnostmi, po razlogih za to, Kranjska Gora, 2006**

Razlogi	Število	Delež, % (kmetije brez dopolnilne dejavnosti=100)
Pomanjkanje delovnih moči	10	28
Služba	10	28
Pomanjkanje sredstev za nakup opreme, strojev	8	22
Starost, težave z zdravjem	6	17
Nihče v gospodinjstvu nima veselja do takega dela	2	5
Skupaj	36	100

Dopolnilne dejavnosti se pod nobenim pogojem ne bi lotili na 35 anketiranih kmetijah. Na 13 kmetijah bi začeli z dopolnilnimi dejavnostmi, če bi imeli več denarja za naložbe vanje, na dveh pa, če bi bili krediti za naložbe v dopolnilne dejavnosti bolj ugodni.

Majhno zanimanje za dopolnilne dejavnosti lahko razložimo tudi z razmerami na trgu zemljišč. Zaradi velikega pritiska kapitala na območje občine Kranjska Gora ter posledično visoke cene zemljišč je veliko bolj enostavno prodati manjši kos zemljišča in s tem dobiti veliko denarja. Toda pri tem se pojavlja velik problem pozidave, s tem pa tudi izgubljanje vrednote podeželskega prostora.

#### 4.9 SODELOVANJE Z RAZVOJNO ZADRUGO DOVJE

Z Razvojno zadrugo Dovje redno sodeluje 11 izmed anketiranih kmetij. Od tega je 7 takih, ki preko nje prodajajo le del svojih pridelkov oziroma izdelkov in 4 take, ki preko nje plasirajo pretežni del oziroma celotno svojo proizvodnjo. Tisti, ki z zadrugo sodelujejo, so z njenim poslovanjem v glavnem ali v celoti zadovoljni. Povedali pa so, da občasno prihaja do težav s plačilom v dogovorjenem roku. Ker gre za manjše finančne prelive in za težave pri izterjavi, se včasih zgodi, da v navedenem roku člani ne dobijo plačanih proizvodov.

Glede na to, da je bil projekt Razvojna zadruga Dovje izbran kot prioriteten projekt Programa CRPOV, smo mislili, da bo sodelovanje in trženje preko Razvojne zadruge Dovje bolj uspešno. Problem je predvsem v tem, da kmetije nimajo registrirane dopolnilne dejavnosti in ne smejo prodajati v trgovini. Ključna naloga v naslednjih letih bo animacija in pomoč pri registraciji dopolnilnih dejavnosti na kmetijah na območju občine Kranjska Gora.

Pri tem pa je zanimivo tudi to, da je le 6 med vsemi anketiranimi kmetijami zadovoljnih s promocijo blagovne znamke »Moje naravno iz doline«. 8 kmetij je z njo nezadovoljnih. Velika večina, kar 36 oziroma 72 % kmetij pa je sploh ne pozna.



#### 4.10 UKREPI ZA POSPEŠEVANJE RAZVOJA KMETIJSTVA

**Preglednica 41: Anketirane kmetije po ukrepih, ki so potrebni za hitrejši razvoj kmetijstva na območju občine Kranjska Gora, Kranjska Gora, 2006**

Odgovori	Število	Delež, % (vse kmetije = 100)
Komasacije (zložbe) zemljišč	3	6
Ureditev vodotokov	4	8
Ureditev dostopnih poti	11	22
Modernizacija kmetij	10	20
Razvoj turizma na kmetiji	18	36
Višje cene kmetijskih proizvodov	8	16
Zagotovitev delovnih mest v bližini kmetije	7	14
Animacija mladih	4	8
Ugodni kreditni pogoji za kmete	9	18
Drugo – dedovanje	2	4
Finančne podpore	4	8

Največ anketiranih vidi potrebo in pomoč pri razvoju turizma na kmetijah. Tako se je opredelilo 18 vprašanih (36 %). Naslednja najpogostejša odgovora sta modernizacija kmetij in ureditev dostopnih poti. 9 krat je bila izražena želja po ugodnejših kreditnih pogojih, 8 krat bi pomagala višja cena kmetijskih proizvodov. Sedem anketiranih bi želelo zagotovitev delovnih mest v bližini kmetije, 4 krat je bila izražena potreba po finančni podpori, animaciji mladih in ureditvi vodotokov. Potrebo po komasaciji (zložbi) zemljišč so izrazili 3 anketiranci, 2 pa imata težave z dedovanjem.

## 5 RAZPRAVA IN SKLEPI

### 5.1 RAZPRAVA

Posebnost kranjskogorske občine je, da ji naravne danosti dovoljujejo le omejen razvoj primarnih in sekundarnih gospodarskih dejavnosti, vendar to ne predstavlja problema pri razvoju občine, ki je v pretežni meri usmerjena v turizem.

Zaradi pretežne usmerjenosti občine v turizem razvoj kmetijstva zaostaja. Kljub temu da ekološko ta panoga ni problematična, obstajajo problemi zaradi premajhne podjetniške iniciative in nezainteresiranosti mladih za delo na kmetiji ter pospeševanja razvoja kmetijstva.

Kmetije v Zgornjesavski dolini so po obsegu in proizvodnji majhne. To pogojuje posestna struktura, zato služijo predvsem za samooskrbo domače družine. Le redke so kmetije z intenzivno – tržno proizvodnjo. Najintenzivnejše so kmetije, ki oddajajo mleko. Mnogo kmetij bo prenehalo kmetovati zaradi pomanjkanja delovne sile oziroma odhajanja delovno aktivnega kmečkega prebivalstva. Na ta način podeželje spreminja svojo podobo in to nekateri občutijo kot propad kmetijstva.

Ugotovili smo, da je nujno potrebno osnovno kmetijsko panogo nadgraditi s predelavo – razvojem dopolnilnih dejavnosti. Tudi področje trženja je zelo šibko, zato bo potrebno v prihodnjih letih vložiti veliko truda v animacijo mladih, če bomo hoteli kmetijstvo na področju občine obdržati na sedanji ravni. Kljub finančnim podporam države in proračunskih sredstev občine kmetijstvo ne napreduje, prej bi lahko rekli, da stagnira.

V pogojih, ko se tehnika pridelovanja ni hitro spreminjala, je večini kmetov zadoščalo znanje, pridobljeno z delom na kmetiji, ki se je postopoma dopolnjevalo z izkušnjami in občasnimi inovacijami ter prenašalo iz roda v rod. Zato so le redki čutili potrebo po strokovnem izobraževanju. V precejšnji meri vrzel na tem področju v zadnjih dveh desetletjih zapolnjuje izobraževalni program Kmetijske svetovalne službe Slovenije.

Veliko večji bo moral biti v prihodnje tudi poudarek na gozdarstvu. Gozdovi so namreč na anketiranem območju pomemben surovinski vir in so zato tudi gospodarsko zelo pomembni. Pri tem pa je potrebno izpostaviti nekatere dejavnike, ki vplivajo na zmanjšanje učinkov gozdov. Najpomembnejši med njimi so (Kotnik, 2006):

- pomanjkanje gozdnih cest ter gozdnih vlak;
- razdrobljenost gozdne posesti;
- nepovezanost lastnikov gozdov pri izvedbi del v gozdovih in pri prodaji lesa;
- nezadovoljiva in zastarela tehnična oprema lastnikov gozdov za delo v gozdu;
- nezadostna usposobljenost lastnikov gozdov za delo v gozdu;
- neorganiziranost lastnikov gozdov pri prodaji lesa.

Potrebno je poudariti, da se kmetijstvo sooča z intenzivnimi spremembami. To zahteva od kmetov in drugih zaposlenih v kmetijstvu sodobno strokovno znanje in usposobljenost za upravljanje tako osnovne kot tudi dopolnilnih in dodatnih dejavnosti. Na kmetijstvo ne moremo gledati zgolj skozi produkcijo hrane. Vse bolj pomembne postajajo v skupni zavesti tudi njegove drugotne funkcije, kot so: trajna ohranitev rodovitne zemlje, čiste

vode, zraka, ohranitev poseljenosti podeželskega prostora. Kmetijstvo ni zgolj pridelava in prireja, ampak tudi predelava in trženje kmetijskih proizvodov. Ta dejavnost mora vključevati tudi izvajanje rekreativnih in športnih dejavnosti v podeželskem prostoru. Razvito oziroma razvijajoče se podeželje je tudi eden od odločilnih dejavnikov splošnega gospodarskega in družbenega razvoja.

## 5.2 SKLEPI

Interes občine Kranjska Gora je izboljšati kvaliteto življenja na podeželju, zato bo maksimalno izkoristila razpoložljive potenciale kmetijstva in gozdarstva ter poskrbela za spodbujanje kmetov za izvajanje dopolnilnih dejavnosti na podeželju. S tem se bo povečala konkurenčna sposobnost podeželja ter hkrati ohranjalo naravno okolje in zaščitila kulturna krajina. Strateški cilj, ki je zapisan v Razvojnem programu Občine Kranjska Gora, je na področju razvoja podeželja in prestrukturiranja kmetijstva in gozdarstva ohraniti poseljenost celotnega območja občine Kranjska Gora. Ta cilj pa bomo dosegli s tem:

- da bomo ustvarjali pogoje za primarne dopolnilne dejavnosti na podeželju in s tem povečali dohodek kmetijstvu, ki bo na ta način postalo privlačnejše za mlade;
- da bomo organizirali pridelavo in predelavo ter trženje kmetijskih in gozdnih proizvodov in s tem dvignili kakovost pridelkov;
- da si bomo prizadevali za varstvo kulturne krajine pred nesmotrno rabo in onesnaženjem, ter skrbeli za osveščanje javnosti o pomenu kulturne krajine.

Za doseganje postavljenega cilja je potrebno, da vse strokovne službe, ki delujejo na območju občine Kranjska Gora, nudijo strokovno pomoč zainteresiranim nosilcem pri razvoju dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. Poleg občine morajo strokovno pomoč kmetom nuditi tudi strokovne službe s področja kmetijstva (Kmetijsko svetovalna služba, Zavod za gozdove Slovenije, razvojne agencije in Triglavski narodni park). Te službe morajo skupaj z občino vzpostaviti sistem za pridobivanje virov financiranja za realizacijo potrebnih investicij na kmetijah. V pogovorih z nosilci dejavnosti je bila izražena potreba po učinkovitejšem in stalnem posredovanju informacij o razpoložljivih spodbudah. Zagotoviti je potrebno učinkovito obveščanje in pretok informacij med pristojnimi ministrstvi, lokalnimi skupnostmi, razvojnimi centri, strokovnimi službami in potencialnimi uporabniki.

Temeljni cilj Občine Kranjska Gora je poleg direktne prodaje na kmetijah (v povezavi s turističnim programom) spodbuditi in pomagati pri prodaji v Razvojni zadrugi (trgovina Pr' Katr) na Dovjem. V prvi fazi je potrebno predvsem vzpodbuditi proizvajalce kmetijskih pridelkov in izdelkov, da bodo priglasili – registrirali ustrezno dopolnilno dejavnost. Zagotovljena kakovost proizvodov pod skupno blagovno znamko lahko omogoča boljše uveljavljanje posameznih proizvajalcev na trgu in hkrati potrošnikom zagotavlja zadostne količine in raznovrstnost produktov. Prioritetne aktivnosti bodo morale biti usmerjene v povezovanje iniciativ v občini, pripravo nadgradnje projekta blagovne znamke in povezovanje pridelovalcev in predelovalcev za zagotavljanje kakovosti, pestrosti, zadostnih količin na trgu in skupnega nastopa pri trženju.

## 6 POVZETEK

Cilj diplomske naloge je bil analizirati obstoječe stanje kmetijstva in trženja kmetijskih proizvodov na območju občine Kranjska Gora. Podatke za analizo smo zbrali z metodo ankete, v kateri je sodelovalo 50 kmetij. Analizirali smo socialno-ekonomsko strukturo kmetij, značilnosti prebivalcev in delovne sile, življenjski standard, velikost kmetijskih zemljišč in njihovo uporabo, obseg in vrsto njihove proizvodnje, opremljenost kmetij, potrebe kmetov, prodajo izdelkov ter poznavanje Razvojne zadruge Dovje in registrirane blagovne znamke ter oceno kmetov o delovanju občine na področju kmetijstva.

Iz ankete je ugotovljeno, da na anketiranih kmetijah živi skupaj 170 članov, torej 3,3 člana na kmetijo. Med njimi je le 28 % takih, ki so v najbolj produktivnem življenjskem obdobju (25–44 let). Kar četrtina pa jih je starejših od 65 let.

Največ gospodarjev je starih od 45 do 59 let. V starostni razred med 30 in 44 let se je uvrstilo le 5 gospodarjev (10 %). Zaskrbljujoč je zlasti podatek, da je kar 20 % oziroma 10 gospodarjev starejših od 70 let. Nekoliko več, 26 %, je kmetij, katerih gospodarji so stari med 60 in 70 let.

Razdrobljenost zemljišč je zelo velika. Tri kmetije (6 %) obdelujejo več kot 25 kosov obdelovalnih površin. Majhne kmetije, ki se želijo še naprej preživljati s kmetijstvom, morajo za preživetje najemati kmetijska zemljišča od lastnikov opuščenih kmetij. Opuščene kmetije pa so tudi običajno majhne, zato morajo jemati zemljišča od večjega števila zakupodajalcev.

Dopolnilne dejavnosti na območju občine Kranjska Gora so zelo slabo razvite. (42,85 %) anketiranih je odgovorilo, da so z donosnostjo še kar zadovoljni. Štiri kmetije (28,57 %) so odgovorile, da je donosnost slaba, samo tri kmetije (21,42 %) so odgovorile, da je donosnost dopolnilne dejavnosti dobra. Ena kmetija (7,14 %) je odgovorila, da so z dopolnilno dejavnostjo šele začeli, in ne vedo, kakšen bo donos.

Le na štirih kmetijah nameravajo kmetovanje modernizirati, povečati in intenzivirati. Na 36 anketiranih kmetijah nameravajo kmetovati v enakem obsegu kot do sedaj. Na štirih kmetijah bodo obseg kmetijske proizvodnje zmanjšali in na petih opustili. Iz te analize izhaja, da bo kmetijstvo v občini Kranjska Gora v prihodnosti stagniralo.

Med anketiranimi kmetijami je le 12 kmetij ekoloških, pa tudi namere po preusmerjanju v ekološko kmetovanje so skromne. Namero za to so izrazili le na eni kmetiji. Eden od razlogov za majhno zanimanje anketiranih kmetij za ekološko pridelovanje je v zahtevnejšem vodenju evidenc, kar je za starejše kmete zelo težavna naloga. Drugi razlog je dvolastništvo na območju Rateč, saj za zemljišča v Italiji ne dobijo okoljskih plačil iz SKOP-a.

Z Razvojno zadruzo Dovje redno sodeluje 11 članov izmed anketiranih kmetij. Od tega je 7 takih, ki preko nje prodajajo le del svojih pridelkov oziroma izdelkov, in štiri take, ki preko nje tržijo pretežni del oziroma celotno svojo proizvodnjo. Tisti, ki z zadruzo sodelujejo, so z njenim poslovanjem v glavnem ali v celoti zadovoljni. Povedali pa so, da

občasno prihaja do težav s plačilom v dogovorjenem roku. Ker gre za manjše finančne prelive in za težave pri izterjavi, se včasih zgodi, da v navedenem roku člani ne dobijo plačanih svojih proizvodov.

Iz analize anketiranih kmetov izhaja, da se bo brez strokovne pomoči občine in ostalih strokovnih služb na področju kmetijstva stanje v prihodnosti še slabšalo. Obstoječe kmetije bodo opuščale kmetijsko dejavnost in proizvodnjo, kar pa posledično za občino predstavlja problem spreminjanja kulturne krajine (opuščeni travniki, pašniki, zaraščanje planin) in pomanjkanje doma pridelanih – tradicionalnih produktov, ki bi morali predstavljati pomemben vir trženja tudi na področju najpomembnejše panoge občine – turizma.

Strokovne službe občine poznajo problem, zato je bila tudi ustanovljena Razvojna zadruga Dovje, ki naj bi vključila kmete in jih vzpodbudila k čim širši ponudbi domačih pridelkov in izdelkov, ki naj bi s svojo kvaliteto prispevali k boljši turistični ponudbi v občini, sebi pa z dodatnim prihodkom izboljšali ekonomski položaj družine.

Naloga občine je nadgraditi delovanje ustanovljene zadruge, ki naj vključuje:

- dodatno ponudbo kmetijskih pridelkov in izdelkov;
- povabilo gosta in postrežba s tradicionalnimi kmečkimi jedmi;
- povezava s turistično infrastrukturo (s hoteli, s turističnimi penzioni), ki naj pomaga pri seznanjanju gostov s to ponudbo in zanimivostmi krajev – (Triglavska pravljica pot).

Ocenjujemo, da bi s skupnim sodelovanjem občine, Razvojne zadruge, kmečkih gospodarstev in nenazadnje vse turistične infrastrukture uspeli ohraniti primarno kmetijsko proizvodnjo na sedanji ravni v občini ali jo celo morda razširiti.

## 7 VIRI

- Celostni razvoj podeželja in obnova vasi Krajevne skupnosti Dovje – Mojstrana: zaključno poročilo. 1997. Ljubljana, Urbanistični inštitut Republike Slovenije: 48 str.
- Gozdnogospodarski načrt za desetletje 1997 – 2006. 2001. Bled, Zavod za gozdove Republike Slovenije, območna enota Bled: 112 str.
- Kosmač – Rabič C. 2006. »Razvojna zadruga Dovje - poročilo predsednice«. Kranjska Gora, Občina Kranjska Gora (osebni vir, oktober 2006).
- Kotnik I. 2006. Pomen gozdov na ravni EU. V: Razvoj kmetijstva in podeželja v letih 2007 – 2013. XXI. Tradicionalni posvet Kmetijske svetovalne službe. Bled, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije: 143-158
- Kovačič M. 1983. Tipi kmetij v Sloveniji in njihove značilnosti. Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije: 73 str.
- Kovačič M. 1996. Socio-ekonomska in velikostna struktura kmetij v Sloveniji v obdobju 1981 – 1991. Ljubljana, Inštitut za agrarno ekonomiko, Biotehniške fakultete, Oddelek za agronomijo:105 str.
- Meteorološki letopis Slovenije 2001. 2003. Ljubljana, RS Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Agencija RS za okolje:170 str.
- Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija 2000. 2002. Statistične informacije. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije: 256 str.
- Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj. 2002. Statistične informacije. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije: 287 str.
- Puš R. 2005. Razvojna funkcija lokalnih upravnih sistemov: magistrska naloga. Kranj, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije:160 str.
- Razvojni program občine Kranjska Gora 2004 – 2010. 2004. Kranjska Gora, Komisija za pripravo razvojnega programa, Oddelek za gospodarstvo in gospodarske javne službe Občine Kranjska Gora: 98 str.
- Strategija razvoja turizma turistične destinacije Kranjska Gora. 2005. Kranjska Gora, Hosting d.d.:127 str.
- Stritar A. 1991. Pedologija - kompendij. Ljubljana, BF, Oddelek za agronomijo:126 str.
- Štular T. 2006. Priprava izhodišč akta o zavarovanju vodovarstvenega območja na primeru Zgornje Radovne: diplomsko delo. Ljubljana, Fakulteta za upravo: 48 str.

Uredba Komisije (ES) št. 1998/2006 z dne 15.12.2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri pomoči »de minimis«. UL L št.379, z dne 28.12. 2006, str. 5-10.  
<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOHtml.do?uri=OJ:L:2006:379:SOM:SL:HTML>

Uredba Komisije (ES) št. 1857/2006 z dne 15.12.2006 o uporabi členov 87 in 88 Pogodbe pri državnih pomočeh za majhna in srednje velika podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo kmetijskih proizvodov, in o spremembi Uredba (ES) št. 70/2001. UL L št. 358, z dne 16.12.2006, str.3.  
<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/JOHtml.do?uri=OJ:L:2006:358:SOM:SL:HTML>

Uredba o izvedbi ukrepov kmetijske politike. Ur.l. RS, št. 19/07.

Pravilnik o pogojih podeljevanja pravice do uporabe kolektivne znamke Moje naravno iz doline. Uradni vestnik Gorenjske, št. 41/00.

Pr Katr na Dovjem.  
<http://www.pr-katr.Dovje.net> (28. jan. 2007)

Vilman T. 2006. Razvoj in upravljanje turističnih destinacij: primer Kranjska Gora: diplomska naloga. Portorož, Univerza na Primorskem, Turistica – visoka šola za turizem: 78 str.

## **ZAHVALA**

Za vso strokovno pomoč, nasvete in naklonjen čas, ki sem ga potrebovala za pripravo te diplomske naloge, se bi najprej lepo zahvalila mentorici dr. Katji Vadnal.

Zahvalila bi se tudi Občini Kranjska Gora, ki mi je omogočila, da sem nadaljevala s študijem in dosegla ta cilj.

Na koncu bi se zahvalila vsem, ki so kakorkoli pripomogli k višjemu nivoju moje izobrazbe.



## Priloga A

### ANKETNI LIST

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA  
Oddelek za agronomijo  
Jamnikarjeva 101  
1000 Ljubljana

### STANJE KMETIJ V OBČINI KRANJSKA GORA TER NJIHOVE RAZVOJNE MOŽNOSTI

Vprašalnik za kmetijo št.: \_\_\_\_\_  
Datum anketiranja: \_\_\_\_\_  
Anketiral: \_\_\_\_\_

#### 1. SPLOŠNI PODATKI:

Priimek in ime gospodarja.....  
Naselje.....  
Številka.....  
Krajevna skupnost.....  
Občina.....  
Nadmorska višina.....

Dostop do kmetije v najslabših razmerah:

- z vsemi vozili;
- samo s tovornjakom;
- samo s traktorjem;
- samo z terenskim vozilom;
- samo peš.

Oddaljenost kmetije od:

- sedeža zadruga.....km;
- trgovine s skladiščem repromateriala.....km,
- trgovine s potrošnim materialom..... km;
- najbližje avtobusne ali železniške postaje .....km;
- najbližjega telefona.....km;
- zdravnika..... km.

## 2. PODATKI O DRUŽINSKIH ČLANIH

Št:	Ime	Starost (let)	Položaj v družini	Izobrazba	Kje dela	Koliko dela na kmetiji	Koliko dela v gospodinjstvu	Koliko dela v dopolnilni dejavnosti	Ali se želi redno zaposliti
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									

Legenda:

### Položaj v družini:

- gospodar(ica)
- zakonec gospodarja(ice)
- naslednik(ice)
- zakonec naslednika(ice)
- vzdrževan član družine
- član družine s samostojnimi dohodki (služba, pokojnina, obrt)

### Izobrazba:

- osnovna šola
- poklicna kmetijska šola
- druga poklicna šola
- srednja šola
- višja in visoka kmetijska šola
- druga višja in visoka šola

### Kje dela:

- samo na kmetiji
- na kmetiji in v gospodinjstvu
- samo v gospodinjstvu
- zaposlen in dela na kmetiji
- upokojen in dela na kmetiji
- samo zaposlen
- na šolanju
- nesposoben za delo (otroci, stari, invalidi)
- išče zaposlitev

Koliko dela na kmetiji:

- samo na kmetiji
- vsak dan po službi
- občasno (pomoč pri večjih delih)

Koliko dela v gospodinjstvu:

- samo v gospodinjstvu
- več v gospodinjstvu kot na kmetiji
- v gospodinjstvu in na kmetiji
- več na kmetiji kot v gospodinjstvu

Koliko dela v dopolnilnih dejavnostih:

- polni delovni čas

Ali se želi redno zaposliti:

- da
- ne

3. ALI IMA KMETIJA NASLEDNIKA?

- gospodar je mlajši od 45 let, zato vprašanje ni aktualno;
- naslednika imajo in stalno dela na kmetiji;
- naslednika imajo, je redno zaposlen in popoldan dela na kmetiji,
- naslednika imajo zagotovljenega, a še ne živi na kmetiji (trenutno je odseljen);
- naslednika ima, je mlajši (šoloobvezen - verjetno se ne bo zaposlil);
- naslednika ima, je mlajši (šoloobvezen - verjetno se bo zaposlil);
- naslednik je mlajši in še ne ve, kako se bo odločil;
- dediča imajo, ne živi na kmetiji in ne vejo, kako se bo odločil;
- naslednika za kmetijo nimajo, imajo pa dediča, ki bo doma, kmetije pa ne bo obdeloval;
- nimajo nikogar.

4. KAJ NAMERAVATE S KMETIJO, KER NI NASLEDNIKA:

- poskušal si bo zagotoviti naslednika;
- kmetijo bo prodal;
- prodal bo kmetijo brez hiše;
- kmetijo bi oddal v zameno za preužitek in oskrbo;
- še ne ve, kaj bo storil.

5. ČE BI SE MORALI DANES ŠE ENKRAT ODLOČITI, ALI BI PREVZELI KMETIJO IN NA NJEJ GOSPODARILI, ALI BI SE ODLOČILI ENAKO?

.....  
.....  
.....

6. POVRŠINA ZEMLJIŠČ IN NJIHOVA RABA:  
(v ha zaokroženo na eno decimalno)

<b>Zemljiške kategorije</b>	<b>V lasti</b>	<b>Vzeto v najem</b>	<b>Dano v najem</b>
Njive in vrtovi			
Sadovnjaki			

Večkosni travniki			
Enokosni travniki			
Intenzivni pašniki			
Skupaj obdelovalna površina			
Pašniki in planine			
Skupaj kmetijska površina			
Gozd			
Skupaj vsa površina			

7. KOLIKO KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ NA KMETIJI SAMI OBDELUJETE?

..... (v ha zaokroženo na eno decimalko)

8. V KOLIKO KOSIH SO KMETIJSKA ZEMLJIŠČA, KI JIH OBDELUJETE?

Število kosov.....

9. ALI JE KAJ VAŠIH ZEMLJIŠČ NEOBDELANIH?

- vsa zemljišča obdelujejo;
- neobdelane površine niso primerne za strojno obdelavo;
- neobdelane površine so preveč oddaljene od kmetije;
- del kmetijskih zemljišč ne obdelajo zaradi škode, ki jo povzroči divjad;
- so zaposleni in obdelujejo le boljša zemljišča;
- zaradi starosti in bolezni obdelujejo le boljša zemljišča;
- drugo:.....

10. ALI BI HOTELI VZETI KAJ ZEMLJIŠČ V ZAKUP?

- ne;
- ne, dovolj zemlje imam že v zakupu;
- da, koliko..... ha;
- zemlje ni na razpolago.

11. ALI NAMERAVATE KUPITI KAJ KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ?

- da, koliko..... ha;
- ne, zakaj ne.....

12. ALI NAMERAVATE KUPITI KAJ GOZDA?

- da, koliko..... ha;
- ne, zakaj ne.....

13. TRŽNA RASTLINSKA PRIDELAVA V LANSKEM LETU:  
(površina v ha na eno decimalno, pridelok v tonah na eno decimalno)

Poljščine	Površina	Pridelek za trg	Pridelek za porabo v lastni proizvodnji	Pridelek za porabo v gospodinjstvu	Površina pred petimi leti
Krušna žita					
Silažna koruza					
Krompir					
Vrtnine					
Sadje					
Krma na njivah in travnikih					
Drugo					

Skupaj površin v lanskem letu..... ha.

14. KOLIKO KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ JE NAMENJENIH ZA KRMO ŽIVALI?

..... ha.

15. KAKO SE JE SPREMENIL OBSEG KMETIJSKE PRIDELAVE V ZADNJIH DESETIH (10) LETIH?

- obseg se je povečal;
- obseg se je zmanjšal;
- obseg se ni spremenil.

16. KAKŠEN OBSEG BO IMELA NA KMETIJI KMETIJSKA PRIDELAVA V PRIHODNJE?

- obseg se bo povečal;
- obseg se bo zmanjšal;
- obseg se ne bo spremenil.

17. KAKŠNA JE STRUKTURA DOHODKA VAŠEGA GOSPODINJSTVA?

- več kot 75 % dohodka je iz kmetije;
- več kot 75 % dohodka je iz kmetijstva in gozdarstva;
- več kot 75 % dohodka je iz kmetijstva, gozdarstva in dopolnilne dejavnosti;
- približno 50 % dohodka je iz kmetijstva;
- 50 – 75 % dohodka je iz kmetijstva in gozdarstva;
- 50 – 75 % dohodka je iz kmetijstva, gozdarstva in dopolnilnih dejavnosti;
- 50 – 75 % dohodka je iz zaposlitve zunaj kmetije;
- več kot 75 % dohodka je iz zaposlitve zunaj kmetije.

18. KOLIKO ODTOTKOV PRINAŠA NA KMETIJI K CELOTNEMU DOHODKU V ENEM LETU SUBVENCIJE?

.....  
.....  
.....

19. IZ KATERIH VIROV SO SE V ZADNJIH 10 LETIH DOHODKI NA KMETIJI BOLJ POVEČALI? KAJ PA V PRIHODNJE?

.....  
.....  
.....  
.....

20. KOLIKO m<sup>3</sup> LESA POSEKATE V POVPREČJU NA LETO? ALI MISLITE, DA JE VAŠ GOZD ŽE ZELO IZSEKAN?

.....  
.....

21. OCENITE V ODSOTOKIH, KOLIKŠEN DEL OD SKUPNO POSEKANEGA LESA

- porabite doma ..... %;
- porabite za drva ..... %;
- prodate kot hlodovino ..... %;
- prodate kot tehnični les ..... %;
- prodate kot izdelke iz lesa ..... %,

katere .....

22. KOLIKO ŽIVINE STE REDILI 01. 03. 2006?

Vrsta živali	Število	Povprečje zadnjih 5 let

23. OCENITE V ODSOTOKIH, KOLIKO OD SKUPNO PROIZVEDENIH KMETIJSKIH PRIDELKOV (skupaj 100 %):

- prodate na domu ..... %;
- prodate preko kmetijske zadruga ..... %;
- prodate preko Razvojne zadruga Dovje ..... %;
- prodate preko ostalih odkupovalcev ..... %.

24. KOLIKO MINERALNIH GNOJIL STE PORABILI V LANSKEM LETU?

.....kg.

25. KOLIKO ZAŠČITNIH SREDSTEV STE PORABILI V LANSKEM LETU?

.....kg.

26. KOLIKO ŽITA IN DRUGE MOČNE KRME STE KUPILI V LANSKEM LETU?

.....kg.

27. ALI JE VAŠ HLEV DOVOLJ VELIK ZA VAŠE RAZMERE?

- da, hlev je dovolj velik;
- hlev je premajhen, število potrebnih stojišč .....
- hlev je prevelik, število prostih stojišč .....
- hlev gradijo, obnavljajo.

28. UREDITEV HLEVA:

- stara ureditev hleva z jaslami ob steni, ročno spravilo gnoja;
- stojišče z navezo, krmilni hodnik in ročno spravilo gnoja;
- stojišče z navezo, krmilni hodnik, pehalo za gnoj ali rešetke;
- prosta reja z ležalnimi boksi, pehalo za gnoj ali rešetke;
- prosta reja v skupnih boksih na rešetkah;
- prosta reja v skupnih boksih v globokem nastilju.

29. KAKŠNE SILOSE IMATE IN KAKŠNE SO NJIHOVE KAPACITETE:

- nimajo silosa
- stolpni silos..... m<sup>3</sup>;
- koritasti silos..... m<sup>3</sup>;
- silirajo na prsto..... m<sup>3</sup>.

30. KOLIKO TRAKTORJEV IN KAKŠNE MOČI IMATE:

- do 25 KM.....;
- 26 do 35 KM.....;
- 36 do 45 KM.....;
- 46 do 65 KM.....;
- nad 65 KM .....

31. NAŠTEJTE KMETIJSKE STROJE, KI JIH IMATE V LASTI ALI SOLASTNIŠTVU

STROJI	v lasti	v solasti	STROJI	v lasti	v solasti
Kosilnica			Balirka za seno		
Obračalnik			Balirka za silažo		
Samonakladalka			Motokultivator		
Trosilnik gnoja			Sadilec koruze		
Nakladalo za gnoj			Silokombajn		
Cisterna za gnojevko			Sadilec krompirja		
Mešalo za gnojevko			Izkopalnik krompirja		
Škropilnica			Sejalnica za žito		
Trosilnik za min. gnojila			Dosuševalna naprava za seno		
Plug			Molzni stroj		
Brane			Molzišče		
Krožne brane			Hladilnik za mleko		

Mulčer			Gozdarski vitel		
Traktorska prikolica			Drugo:		

Skupno število strojev:.....

### 32. OCENITE, KOLIKO VSEH DEL NA KMETIJI OPRAVITE S STROJI

KMETIJSKA OPRAVILA	nič ali skoraj nič	približno četrtno	približno polovico	približno tri četrtnine	skoraj vse	ni tega dela
Delo v hlevu	1	2	3	4	5	0
Pridelava krme	1	2	3	4	5	0
Pridelava poljščin	1	2	3	4	5	0
Pridelava vrtnin	1	2	3	4	5	0
Pridelava sadja	1	2	3	4	5	0
Delo v gozdu	1	2	3	4	5	0

### 33. ZAKAJ VEČ DELA NE OPRAVITE S STROJI?

- večina del opravijo s stroji;
- nimajo ustreznih strojev;
- mehanizacija je predraga;
- premajhne kmetijske površine;
- zemljišča niso primerna za strojno obdelavo;
- drugo:.....

### 34. ALI BI SODELOVALI V STROJNEM KROŽKU?

- že sodeluje;
- ne vem, kaj je to;
- ne, vsa kmetijska opravim sam;
- da, potreboval bi naslednje usluge;
- da, nudil bi naslednje usluge.

### 35. KATERI SO GLAVNI RAZLOGI, KI VAS OVIRAJO PRI USPEŠNEM KMETOVANJU?

- premajhna posest;
- pomanjkanje delovne sile;
- pomanjkljiva strojna oprema;
- zastareli gospodarski objekti;
- nesorazmerje med cenami kmetijskih pridelkov in cenami repromateriala;
- pomanjkanje obratnega denarja;
- neugodni bančni krediti;
- drugo:.....

### 36. KAKŠNE NAČRTE IMATE GLEDE KMETOVANJA V PRIHODNOSTI?

- že sedaj ne kmetujejo;
- kmetovanje bodo v kratkem opustili;
- za naprej nameravajo kmetovati v enakem obsegu kot doslej;
- za naprej nameravajo kmetovati v enakem obsegu, vendar želijo kmetijo modernizirati
- kmetijo želijo modernizirati ter povečati in intenzivirati pridelovanje;



- pridelovanje želijo intenzivirati in povečati pridelovanje (kmetija je že opremljena in sodobno urejena);
- drugo:.....

37. ALI SE NA VAŠI KMETIJI UKVARJATE Z BIOLOŠKO PRIDELAVO HRANE?

- da
- ne

38. ALI BI SE BILI PRIPRAVLJENI PREUSMERITI V PRIDELOVANJE BIO HRANE?

- ne
- da

39. ALI SE V VAŠEM GOSPODINJSTVU UKVARJATE S KAKŠNO DOPOLNILNO DEJAVNOSTJO?

- ne
- da, katero..... (kmečki turizem, predelava lesa, domača obrt, nabiranje zdravilnih zelišč, storitve,...).

40. ZAKAJ SE NE UKVARJATE Z DOPOLNILNIMI DEJAVNOSTMI?

- pomanjkanje delovne sile,
- pomanjkanje sredstev za nakup opreme, strojev;
- ni ustreznih prostorov;
- nihče v gospodinjstvu nima veselja do takega dela;
- slab zaslužek;
- drugo:.....

41. OBSEG DEJAVNOSTI

- Kolikšen del dohodka prinesejo družini dopolnilne dejavnosti? .....%

42. DONOSNOST DOPOLNILNE DEJAVNOSTI

- slaba
- še kar
- dobra

43. KAKO PRODAJATE IZDELKE OZ. STORITVE IZ DOPOLNILNE DEJAVNOSTI?

- sam;
- preko Razvojne zadruge Dovje;
- preko zasebnih posrednikov;
- preko Kmetijske zadruge;
- skupen nastop s sosedi.

44. NAČIN POSLOVNEGA DOGAJANJA

- ustni dogovor z znanimi partnerji;
- na osnovi oglasov;
- na osnovi pogodb s kupci;
- na več načinov.

45. ALI NAMERAVATE POVEČATI OBSEG DOPOLNILNE DEJAVNOSTI ?

- da
- ne, zakaj:..... (ni potreb po dodatni zaposlitvi in dodatnem zaslužku, pomanjkanje delovne sile, pomanjkanje sredstev za razširitev zmogljivosti, slab zaslužek).

46. KJE VIDITE OSNOVNE OVIRE, DA SE NE UKVARJATE Z DOPOLNILNIMI DEJAVNOSTMI?

- se ukvarja z dopolnilno dejavnostjo,
- pomanjkanje delovne sile;
- pomanjkanje sredstev za nakup opreme, strojev;
- ni ustreznih prostorov;
- nihče v gospodinjstvu nima veselja do takega dela;
- slab zaslužek;
- drugo, kaj:.....

47. ALI BI SE BILI PRIPRAVLJENI UKVARJATI (ŠE) S KATERO OD DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI?

- ne, z nobeno;
- ne, ker se že ukvarjam;
- da, s katero.

48. KAKŠNE PERSPEKTIVE VIDITE ZA DOPOLNILNE DEJAVNOSTI IN ZA KATERE?.....

.....  
.....  
.....

49. KAJ STORITI (OBČINA KRANJSKA GORA) ZA RAZVOJ DOPOLNILNIH DEJAVNOSTI?

.....  
.....  
.....  
.....  
.....

50. ALI MENITE, DA LAHKO TURIZEM NA KMETIJI POMENI POMEMBNO MOŽNOST NA TEM OBMČJU?

- brez pomena;
- lahko pomeni dobro možnost;
- je zelo pomemben.

51. ALI BI SE VEČ UKVARJALI Z DOPOLNILNIMI DEJAVNOSTMI, ČE BI?

- se ne bi;
- da, če bi imeli več denarja za naložbe v te dejavnosti,
- da, če bi dobili ugodne kredite za naložbe v te dejavnosti;
- da, če bi imeli možnosti prodaje teh izdelkov.

52. ALI MENITE, DA DOLG ZARADI NAJETIH KREDITOV ZELO OBREMENILEN ZA RAZVOJ KMETIJE?

.....  
.....

53. ALI STE DO SEDAJ SODELOVALI Z RAZVOJNO ZADRUGO DOVJE?

- ne;
- da, občasno;
- da, vedno z delom tržne proizvodnje;
- da, vedno s pretežnim delom tržne proizvodnje;
- da, vedno z vso tržno proizvodnjo.

54. KAKO STE ZADOVOLJNI Z DELOVANJEM RAZVOJNE ZADRUGE?

- ni član, ne pozna;
- ni zadovoljen,
- samo delno zadovoljen;
- v glavnem zadovoljen;
- zelo zadovoljen.

55. KAKO STE ZADOVOLJNI Z DELOVANJEM OBČINE NA PODROČJU KMETIJSTVA? KAKO SODELUJETE Z OBČINO?

.....  
.....  
.....  
.....

56. KAJ BI BILO PO VAŠEM MNENJU NUJNO NAREDITI ZA HITREJŠI RAZVOJ KMETIJSTVA NA OBMOČJU OBČINE?

- komasacije (zložbe) zemljišč;
- ureditev vodotokov;
- ureditev dostopnih poti;
- modernizacija kmetij;
- razvoj turizma na kmetiji;
- razvoj dopolnilnih dejavnosti na kmetiji;
- zagotovitev delovnih mest v bližini kmetij;
- delovanje Razvojne zadruga v interesu članov;
- ugodni kreditni pogoji za kmete;
- drugo:.....

.....  
.....

57. KAKO STE ZADOVOLJNI S PROMOCIJO IN BLAGOVNO ZNAMKO 'MOJE NARAVNO IZ DOLINE'?

.....  
.....  
.....  
.....

58. KAJ OD NAŠTETEGA IMATE V GOSPODINJSTVU?

- kopalnico;
- pralni stroj;
- zamrzovalno skrinjo;
- stroj za pomivanje posode;
- centralno ogrevanje;
- avtomobil,
- telefon;
- računalnik.

59. V KAKŠNEM STANJU JE VAŠA HIŠA?

- hiša je nova oziroma obnovljena;
- hiša je potrebna večjih popravil;
- hiša je tako slaba, da je ni mogoče obnoviti.

60. V KATERA OD NAŠTETIH PODROČIJ NAMERAVATE VLAGATI DENAR V NASLEDNJIH LETIH?

- adaptacija, gradnja hiše;
- oprema stanovanja,
- nakup osebnega avtomobila;
- v ureditev kmetije;
- v izgradnjo zmogljivosti za dopolnilne dejavnosti;
- v šolanje otrok;
- drugo.....

61. ALI BI BILO OD NAŠTETIH PODROČIJ POTREBNO VLAGATI DENAR, PA ZA TO NIMATE MOŽNOSTI?

- ni potrebno;
- da, vendar nimajo denarja;
- drugo.....

62. ALI VAM POGOSTO ZMANJKUJE DENARJA ZA VSAKODNEVNE POTREBE ALI LAHKO KAJ PRIHRANITE?

- skoraj vedno zmanjka;
- včasih zmanjka;
- ne zmanjka, vse porabijo;
- običajno nekaj prihranijo;
- prihranijo za določene namene.

**HVALA ZA SODELOVANJE!**

## Priloga B

Vrste in kategorije živine in pripadajoči koeficienti za pretvorbo v GVŽ (Uredba o izvedbi ukrepov kmetijske politike, 2007).

Starostno obdobje	Vrste in kategorije živine	Koeficient za pretvorbo v GVŽ
Mlado govedo, staro manj kot 1 leto	Teleta za zakol (bikci)	0,15
	Teleta za zakol (teličke)	0,15
	Teleta za nadaljnjo rejo (bikci)	0,30
	Teleta za nadaljnjo rejo (teličke)	0,30
Od 1 do manj kot 2 leti	Plemenske telice (breje)	0,60
	Plemenske telice (nebreje)	0,60
	Telice za pitanje	0,60
	Biki in voli	0,60
2 leti in več	Plemenske telice (breje)	1,00
	Plemenske telice (nebreje)	1,00
	Telice za pitanje	1,00
	Krave molznice	1,00
	Krave dojilje, rejnice	1,00
	Plemenski biki	1,40
	Biki in voli za pitanje	1,00
Do 1 leta	Jagneta do starosti 1 leta	0,00
Starejše od 1 leta	Mlečne pasme	0,15
	Mesne pasme	0,15
Do 1 leta	Kozlički do starosti 1 leta	0,00
Starejše od 1 leta	Mlečne pasme	0,15
	Mesne pasme	0,15
Konji	Kobile in konji	1,00
	Žrebeta	0,50
Prašiči	Plemenske svinje	0,32
	Sesni pujski do 2 mesecev	0,02
	Prašiči pitanci	0,24
Perutnina	Kokoši nesnice	0,004
	Pitovni piščanci	0,0025